

Suomalaisten iltapäivälehtien retoriset keinot poliittisen imagon rakentamisessa

**– Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Ukrainan presidentti Volodymyr
Zelenskyistä vuosina 2019–2023**

Veera Saukkonen

Sivuaineen pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sivuaineen pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma, mediatutkimus

Veera Saukkonen

Suomalaisten iltapäivälehtien retoriset keinot poliittisen imagon rakentamisessa – Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyistä vuosina 2019–2023

Sivumäärät: 38 s., 5 liites.

Tutkin sivuaineen pro gradu -tutkielmassani kahden suomalaisen iltapäivälehden, Ilta-Sanomien ja Iltalehden verkkouutisten retorisia keinoja Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyiä koskevissa uutisissa. Tutkimuksen aineisto sijoittuu erinäisille ajanjaksoille vuosina 2019–2023. Tutkimus selvittää, millaisista Zelenskyiä koskevista aiheista Ilta-Sanomat ja Iltalehti ovat kiinnostuneita ja minkälaisia retorisia keinoja ne käyttävät hänestä uutisoidessa sekä eroavatko iltapäivälehtien tavat uutisoida Zelenskyistä toisistaan. Tutkimuksen aineisto on koottu iltapäivälehtien omien sivustojen hakutoimintojen ja internethaun avulla, tarkkaan määriteltäviä hakusanoja käyttämällä. Aineistoon kuuluu yhteensä 55 verkkouutista, joita tarkastelen hyödyntämällä retoriikan analyysia.

Tutkimus osoittaa, että Ilta-Sanomien ja Iltalehden Zelenskyiä koskevassa uutisoinnissa tapahtuu vuosien 2019–2023 aikana selkeää muutosta. Ukrainan sodan alettua iltapäivälehdet muodostavat Zelenskyistä sankarikuva. Ennen Ukrainan sotaa iltapäivälehtien uutisointi poikkeaa kuitenkin sota-ajan ihailevasta uutisoinnista ja Zelenskyin työhistoriaa näyttelijänä ja koomikkona korostetaan. Kyseisestä työhistoriasta johtuen tuon ajan uutisten sävy on myös myöhempää uutisointia vähättelevämpää. Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisissa Zelenskyin tähtihetki sota-ajan sankarina sijoittuu sodan ensimmäisille kuukausille. Sen jälkeen häntä kohtaan alkaa kohdistumaan myös kritiikkiä, erityisesti sotatilanteen muuttuessa asemasodan kaltaiseksi.

Zelenskyiä käsitellään useassa uutisessa julkkiksen tavoin ja hänen yksityiselämänsä sekä muut ei-poliittiset aiheet kiinnostavat iltapäivälehtiä suuresti. Ilta-Sanomien ja Iltalehden retoriset keinot on valjastettu puremaan juuri suomalaiseen lukijakuntaan. Iltapäivälehdet toteuttavat tätä kohdennettua tunteisiin vetoamista muun muassa samastumisen kautta. Tutkimus auttaa ymmärtämään laajempaa historiallista ja yhteiskunnallista kontekstia Ukrainan sodan taustalla ja sen vaikutusta Ilta-Sanomien sekä Iltalehden uutisointiin Zelenskyiä koskien.

Avainsanat: Zelenskyi, Volodymyr Zelenskyi, Ukraina, Ukrainan sota, iltapäivälehti, Ilta-Sanomat, Iltalehti

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1.	Itsenäisen Ukrainan vaiheet ja hyökkäyssodan tausta	2
1.2.	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen viitekehys	4
1.3.	Tutkimusaineisto ja sen valikoituminen	6
2	Iltta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Volodymyr Zelenskyistä	13
2.1.	Politiikan medioituminen	14
2.2.	Zelenskyin erityisyys poliitikkona	15
3	Zelenskyin matka koomikosta sodan sankariksi	19
3.1.	Koomikkopresidentistä presidentiksi	20
3.2.	Hetki ennen sotaa ja Zelenskyin tragedia	24
3.3.	Sodan ensimmäinen kuukausi ja Sankari-Zelenskyi	24
3.4.	Vuoden 2022 käännekohta	27
3.5.	Sota vuonna 2023 ja Zelenskyin kritisointi	29
4	Johtopäätökset	34
	LÄHTEET	36
	Liitteet	39

1 Johdanto

44-vuotias Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi nousi koko maailman tietoisuuteen viimeistään 24. helmikuuta 2022, kun Venäjä käynnisti laittoman hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan. Entisen koomikon kykyä asettua johtamaan maata ja toimimaan vakavasti otettavana presidenttinä oli epäilty koko hänen virkauransa ajan, vuodesta 2019. Sodan ensimmäisenä päivänä Zelenskyi osoitti rohkeutensa ja asettui johtamaan koko Ukrainan kansaa Kiovesta käsin. Jäämällä itse Ukrainaan hän loi uskoa ukrainalaisiin, niin siviileihin kuin sotilaisiin ja todennäköisesti esti myös tämän ansiosta Kiovan välittömän valtaamisen venäläisjoukkojen toimesta.

Yhtäkkiä Ukraina ja Zelenskyi olivat kaikkien huulilla. Ukrainan sota ja kaikki siihen liittyvä valtasivat uutisoinnin niin kansainvälisesti kuin Suomessakin, jossa erityisesti iltapäivälehdistö ryhtyi käsittelemään sodan vaiheita aktiivisesti ja päivitti tapahtumia hetki hetkeltä, useaan kertaan päivässä. Venäjän käynnistämä hyökkäyssota järkytti erityisesti Eurooppaa, sillä kyseessä oli näin suuressa mittakaavassa tapahtuva sota Euroopassa ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin. Vuonna 2025, sodan kestänyt hieman yli kolme vuotta siinä on haavoittunut satoja tuhansia, kuollut kymmeniä tuhansia ukrainalaisia ja sen myötä miljoonat ukrainalaiset ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan (Unhcr.org: Global Trends Report 2022).

Oma kiinnostukseni Volodymyr Zelenskyin poikkeuksellista poliittista olemusta kohtaan heräsi, varmasti monen muun tavoin, hänen noustessa otsikoihin helmikuussa 2022. Venäjän Ukrainaan aloittaman hyökkäyssodan myötä uutisointi koskien Zelenskyiä otti heti ensimmäisestä päivästä lähtien selkeän suunnan. Zelenskyi nähtiin kiinnostavana, nuorena mutta poliittisesti kokemattomana, uuden ajan Ukrainan presidenttinä, joka oli nyt virkansa kannalta kaikista mahdollisista tilanteista haastavimman edessä. Jokaista Zelenskyin tekemää linjavetoa ja julkista esiintymistä seurattiin herkeämättä.

Suomalaiset rakastavat lukea iltapäivälehtiä ja verkkouutisalustat ovat mahdollistaneet uutistoimijoille yhä tiiviimmän tahdin uutisten julkaisumäärien suhteen (Müller 2022, 4 & 6). Verkkouutisten lisääntyessä voidaan olettaa, että uutiskynnys julkaista uutisia niin sanotusti aiheen vierestä on lisääntynyt, sillä uutistoimijoiden ei tarvitse aikatauluttaa toimintaansa ainoastaan suhteessa lehden painoon. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että johtavista poliitikoista julkaistaan yhä enemmän uutisia, jotka käsittelevät vaikkapa heidän

yksityiselämäänsä ja sen yksityiskohtia, eli aiheita, joilla ei ole suoraa yhteyttä heidän poliittiseen uraansa. Koen, että Ilta-Sanomat ja Iltalehti noudattavat uutisoinnissaan monia iltapäivälehdille ominaisia toiminnan tapoja. Lisäksi nämä kaksi uutistoimijaa ovat uutisoineet aktiivisesti ja monipuolisesti Volodymyr Zelenskyistä Venäjän hyökkäyssodan myötä, erityisesti verkkouutisten muodossa. Zelenskyin tarkastelu julkisena ja poliittisena henkilönä suomalaisten iltapäivälehtien uutisissa on tutkimuksen kannalta kiinnostava ja arvokas aihe, sillä se kertoo Zelenskyistä muodostetun henkilökuvan kautta laajemmin iltapäivälehtien uutisoinnin logiikasta ja suomalaisesta iltapäivälehtien lukijakunnasta.

1.1. Itsenäisen Ukrainan vaiheet ja hyökkäyssodan tausta

Ukraina itsenäistyi ja irtautui Neuvostoliitosta joulukuussa 1991. Koko Neuvostoliitto hajosi vielä saman kuun aikana. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Ukraina on joutunut Venäjän hyökkäyksen kohteeksi myös ennen vuotta 2022. Venäjä miehitti sotilaallisesti Krimin niemimaan vuonna 2014. Koko itsenäisyytensä ajan ja erityisesti viimeiset kymmenen vuotta Ukraina onkin ollut Venäjän erinäisten vaikutusyritysten kohteena. Joku voisi sanoa, että vuoden 2022 hyökkäyssota oli siis odotettavissa. Mutta uskoivatko ukrainalaiset ja muut eurooppalaiset kuitenkaan todella Vladimir Putinin pystyvän tämän kaltaiseen veriseen tekoon itsenäistä maata ja kansaa kohtaan? Aihe on puhututtanut kansainvälistä mediaa äärimmäisen paljon sodan alettua vuonna 2022. Ukraina on kuitenkin kritisoinut Eurooppaa ja kansainvälistä yhteisöä siitä, kuinka vuoden 2014 Krimin hyökkäykseen ei aikanaan puututtu ja Putinin annettiin tuolloin saavuttaa sotilaalliset tavoitteensa.

Krimin miehitys sijoittui samaan ajankohtaan, helmikuuhun 2014 Maidanin vallankumouksen kanssa. Maidanin vallankumousta edelsivät kuukausia kestäneet rajut ja veriset mielenosoitukset, jotka alkoivat ukrainalaisten poliittisen tyytymättömyyden seurauksena. Tuolloinen maan presidentti Viktor Janukovyts oli suuttanut ukrainalaiset hylättyään vapaakauppasopimuksen Euroopan kanssa ja samalla osoittanut tahtotilaansa kasvattaa yhteistyötä sen sijaan Venäjän kanssa. Ukrainalaiset olivat läpeensä kyllästyneitä maassa vallitsevaan korruptioon ja valtion johdon veljeilyyn Venäjän kanssa. Maidanin tapahtumien myötä Janukovyts erotettiin virastaan. (Timonen 2022.)

Vallankumouksen ja Janukovytsin virasta syöksemisen myötä Ukrainan oppositio nousi valtaan. Huhutaan, että sen yhtenä pyrkimyksenä oli poistaa venäjän kielen virallinen

alueellinen asema. Tämä raivostutti maan venäläismieliset, jotka protestoivat mahdollisia päätöksiä vastaan ja vetosivat Venäjän suuntaan vaatien alueen venäjänkielisten suojelua. Helmikuun lopulla 2014 Venäjä miehitti Krimin ja järjesti kansanäänestyksen heti seuraavassa kuussa. Venäjän mukaan äänestysprosentti olisi ollut 80 % ja äänestäjistä 97 % olisi kannattanut Krimin liittämistä Venäjään. Äänestystulosta on kyseenalaistettu useaan kertaan, sillä autoritaarisena valtiona Venäjä on tunnettu vaalivilpistään. (Nikkilä-Kiipula 2024.) Alkuvuoden 2014 tapahtumien kulku osoittaa myös Venäjän johdon vihamielisen asenteen itsenäistä Ukrainaa kohtaan ja Venäjän kyvykkyyden hyödyntää epävarmoja poliittisia tilanteita omaksi edukseen. Maidanin vallankumouksen myötä Ukrainassa myllersi ja Venäjä näki mahdollisuutensa tulleen.

Tulee muistaa, ettei Krimin vuoden 2014 taistelu ollut suinkaan ensimmäinen Euroopassa käyty taistelu, joissa Venäjä on ollut toisena osapuolena. Eikä historiassa tarvitse mennä edes 2000-lukua kauemmaksi. Vuonna 2008 Georgiassa käynnistyi viisipäiväinen Georgian sota, minkä taustalla olivat Georgian ja Venäjän keskinäinen provosointi ja erimielisyydet Etelä-Ossetian alueesta. Tuolloin Etelä-Ossetian alue kuului Georgiaan, mutta Venäjä suojeli aluetta. (Ortamo, 2018.) Georgian sodasta löytyy hieman risteävää tietoa siitä, kumpi osapuoli sodan lopulta aloitti. Kuitenkin vuonna 2009 laaditun Euroopan unionin raportin mukaan Georgia toimi sodan käynnistävänä osapuolena Etelä-Ossetiassa tarkoituksenaan pysäyttää alueella jylläävät venäläisjoukot. Venäjä vastasi Georgian toimiin Euroopan unionin raportin mukaan turhan suurella voimalla saavuttaen murskavoiton vain päivissä. (Traynor 2009.)

Sekä Ukrainan että Georgian sotien ja niitä koskevien jännitteisten aikojen taustalla voidaan nähdä Venäjän intressi heikentää sitä ympäröivien maiden ja entisten neuvostotasavaltojen itsenäisyyttä ja alueellista valtaa. Venäjä pyrkii estämään ennakkoiden maiden yhteistyötä lännen kanssa, Ukrainan kohdalla erityisesti puolustusliitto Natoon liittymistä. (Genté & Siohan 2022, 21–22.) Eivät nämä sodat ainoastaan Nato-kysymykseen kulminoitu. Niitä yhdistää Putinin imperiumiajattelu, jonka mukaan useat Itä-Euroopan itsenäiset valtiot, kuten Ukraina ja Georgia edustavat Venäjälle maan etupiiriä, joka on olennainen osa venäläistä maailmaa (ven. Русский мир, *Russkiy mir*). Venäjälle sen ympäröivien, entisten neuvostotasavaltojen asema ei siis ole ainoastaan geopolitiittinen, vaan myös kulttuurinen, poliittinen ja uskonnollinen. Venäjän vuonna 2022 käynnistämä hyökkäyssota Ukrainassa nivoutuu laajaan historialliseen kontekstiin, jossa Venäjä sotii imperiumihaaveensa vuoksi itsenäistä Ukrainaa

vastaan, jolla ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin taistella itsenäisyytensä puolesta ja todistaa siten vakiintunut asemansa itsenäisenä, eurooppalaisena valtiona.

Vuonna 2019 Ukrainan kansan valittua presidentiksi aiempaa liberaalimpaa ja länsimielistä kantaa edustavan, aiemmin koomikkona tunnetun Volodymyr Zelenskyin, maa siirtyi entistä kauemmaksi Putinin vallan otteesta. Zelenskyi on syntynyt vuonna 1978 entiseen Neuvostoliittoon ja on puhunut lapsuutensa kotikielenään venäjää. Hänen identiteettinsä on ukrainalainen, vaikka hänen lapsuuden muistonsa perestroikan ja Neuvostoliiton hajoamisen ajasta ovatkin samankaltaiset kuin venäläisillä. Régis Genté ja Stéphanie Siohan kuvaavat teoksessaan *Volodymyr Zelenskyi. Sodan sankari* (2022) juuri Zelenskyin merkitystä Venäjän imperiumiajattelun alta pyristelyssä ja Ukrainan kehittämisessä itsenäisenä valtiona seuraavalla tavalla: ”Neljäkymmentävuotias Volodymyr Zelenskyi on Ukrainan irtioton symboli”. (Genté & Siohan 2022, 87.) Vuonna 2022 alkaneen sodan myötä Zelenskyistä muodostui irtioton ja uudistamisen symbolin lisäksi myös koko Euroopan vapauden symboli. Tätä uutta roolia Zelenskyille olivat rakentamassa niin kansainvälinen lehdistö kuin esimerkiksi toiset poliitikot. Myös suomalainen lehdistö sai Zelenskyistä toistuvan uutisoinnin aiheen ja teki häntä tutuksi suomalaiselle yleisölle.

1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen viitekehys

Tutkin pro gradu -tutkielmassani kahden suomalaisen iltapäivälehdten, Ilta-Sanomien ja Iltalehden tapaa kuvata Ukrainan presidenttiä, Volodymyr Zelenskyiä verkkouutisissaan. Päättökysymyksenä on selvittää, millaista poliittista imagoa kyseiset iltapäivälehdet rakentavat Zelenskyille, nimenomaan suomalainen lukijakunta kirjoitusten yleisönä. Hyödynnän tutkimuksessa retoriikan analyysia, sillä tutkimusaineistona toimivat Ilta-Sanomien ja Iltalehden verkkouutiset ja havainnointi tapahtuu nimenomaan uutisten retorisia keinoja tarkastelemalla.

Yleisesti ottaen retoriikalla tarkoitetaan argumentoimalla tapahtuvaa vaikuttamista. Retoriikassa yleisö on tarkoitus saada vakuutetuksi esitetystä väitteestä. Argumenteilla luodaan uskottavuutta esitetylle asialle. Retoriikka ilmenee niin lausuttuna kuin kirjoitettuna, jokapäiväisessä elämässämme. Retoriset keinot ovat siis kielellisiä keinoja, joiden avulla tietty asiasisältö pyritään esittämään yleisölle mahdollisimman uskottavasti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Iltapäivälehtien ja ylipäätään uutismedian toiminta perustuu retorille

keinoille, ja ne muodostavat retorisisilla keinoilla jatkuvasti valitsemaansa kuvaa uutisoimisista aiheista. Retoriikan analyysissa keskitytään tarkastelemaan aineistoa kielellisenä konstruktiona, jossa katse kiinnittyy erityisesti kirjoittajan tai puhujan ja yleisön väliseen suhteeseen. Retoriikan analyysi pyrkii ymmärtämään merkityksiä ja pyrkimyksiä esittämisen tapojen taustalla ja sitä, mitä puhujan ja yleisön välisestä suhteesta voidaan selvittää retorisia keinoja tarkastelemalla. (Vuori 2021.)

Vertailen Ilta-Sanomien ja Iltalehden tapaa uutisoida Zelenskyistä julkisena, poliittisena henkilönä. Tutkimuksen aineistona toimivat Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutiskirjoitukset, joissa tarkastellaan Zelenskyä ja kuvaillaan hänen ominaisuuksiaan, olemustaan ja ulkonäköään. Ajallisesti tutkimuksen aineisto rajautuu useamman vuoden aikavälille, ensimmäiset uutiset sijoittuvat vuoden 2019 maaliskuulle ja viimeiset vuoden 2023 joulukuulle. Tarkastelen siis erityisesti Zelenskyistä tehdyn uutisoinnin kehityskaarta iltapäivälehtien verkkojulkaisuissa, Zelenskyin vaalikeväästä ja virkaanastumisesta lähtien aina vuonna 2022 käynnistyneeseen Ukrainan sotaan ja sodan ensimmäisiin vuosiin. Käytän apukysymyksinä seuraavia kysymyksiä:

- Millaisiin aiheisiin iltapäivälehdet keskittyvät Zelenskyistä kertoessaan?
- Tapahtuuko iltapäivälehtien uutisoinnissa selkeitä linjaeroja sisällön määrässä, kirjoitusten sävyssä tai aiheissa ylipäätään?
- Näkyykö tarkasteltuna ajanjaksona muutoksia iltapäivälehtien Zelenskyä koskevassa uutisoinnissa?

Ymmärtääkseen median ja journalismin muutosta on hyvä tunnistaa muutoksen yhteys ylipäätään kulttuurin laajempaan muutokseen. Medioitumisella tarkoitetaan muutosta, jonka myötä lähes tulkoon kaikki julkinen tai yleinen tieto välittyy median kautta ja ihmiset perustavat tietonsa median kautta saamaansa informaatioon. Tällöin medialla on suuri valta siinä, millainen kuva esimerkiksi yksittäisestä, julkisesti toimivasta henkilöistä välittyy. Median valta yltää tämän logiikan valossa myös laajemmin yhteiskunnan eri toimijoihin, jolloin voidaan todeta, että medialla todella on voima muokata yhteiskuntaa. (Karvonen 2008, 37). Tämä median valta muokata ihmisten käsityksiä pätee siis käsityksiin yksittäisestä ihmisestä aina laajempiin ilmiöihin ja tapahtumiin.

Politiikan medioituminen on yksi medioitumisen muoto ja nykypolitiikan ilmiö, mikä kertoo osaltaan laajemmasta yhteiskunnallisesta muutoksesta. Mediasta on tullut yhä vaikutusvaltaisempi ja ilmeinen osa myös politiikkaa. (Isotalus 2017, 19.) Tarkastelen Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointia Zelenskyistä politiikan medioitumisen kontekstissa. Selvitän, mitä kahden suomalaisen iltapäivälehtien tavat kirjoittaa Zelenskyistä kertovat kyseisten lehtien ja ylipäättään suomalaisen uutismedian pyrkimyksistä suhteessa Zelenskyiin ja suomalaiseen lukijakuntaan. Millaisia ovat iltapäivälehtien käyttämät retoriset keinot Zelenskyistä uutisoidessa ja miksi lehdet käyttävät kyseisiä keinoja.

Iltalehti ja Ilta-Sanomat toimivat Suomen johtavina iltapäivälehdistön edustajina ja samalla jatkuvassa kilpailuasetelmassa keskenään. Sauli Ruuskanen kuvaa väitöskirjassaan *Kuolema iltapäivällä. Postmoderni subjekti ja reaalinen iltapäiväjournalismissa* (2010), kuinka vuonna 1919 perustettu Iltalehti ja vuonna 1932 perustettu Ilta-Sanomat muokkasivat aikoinaan suomalaisen sanomalehtijournalismin kenttää.

Perinteiselle journalismille jonkinlainen poliittinen korrektius on korostettava arvo toiminnassa, sen sijaan iltapäivälehdistölle mikään aihe ei ole liian yksityinen ja julkisuus on arvo itsessään (Ruuskanen 2010, 100; Iltalehti.fi: Iltalehden tarina). Tästä journalismissa vähemmän rajoittuneesta asemastaan johtuen iltapäivälehtien uutiset ovat antoisia toimimaan aineistoina henkilöiden, erityisesti julkisuuden henkilöiden kuvausta käsittelevässä tutkimuksessa. Tämä iltapäivälehtien muusta uutismediasta hieman poikkeava näkökulma mahdollistaa tutkimuksen keskittymisen nimenomaan Zelenskyistä luotuun kokonaisvaltaiseen kuvaan henkilöinä. Keskityn tässä tutkimuksessa silti Zelenskyistä luotuun poliittiseen imagoon, sillä ajanjakson aikana, johon tutkimusaineisto rajautuu, Zelenskyi on toiminut ennen kaikkea poliitikkona. Tutkimuksen hypoteesi onkin, että iltapäivälehtien kokonaisvaltainen uutisointi Zelenskyin eri elämän osa-alueista ja erilaisiin, pienempiin yksityiskohtiin tarttuminen uutisissa rakentavat kumpikin hänen poliittista imagoaan suomalaisyleisön edessä.

1.3. Tutkimusaineisto ja sen valikoituminen

Tämän tutkimuksen aineisto muodostuu sekä Ilta-Sanomien että Iltalehden verkkosivujen julkaisuista. Näin ollen osa aineiston julkaisuista on ainoastaan verkkojulkaisuja, eikä niitä ole painettu välttämättä ollenkaan, ainakaan sellaisinaan printtijulkaisuiksi. Aineiston rajautuminen ainoastaan verkkojulkaisuihin selittyy verkkouutisten paremmalla

saavutettavuudella painettuihin uutisiin verrattuna. Lisäksi verkkouutisia voidaan julkaista rajattomasti eri vuorokauden aikoina, joten voidaan olettaa, että niitä on julkaistu myös määrällisesti painettuja uutisia enemmän. Aineistona toimivat nimenomaan iltapäivälehdet, sillä suomalaiset kuluttavat niiden sisältöjä varsin paljon.

Yleisradio mittasi suomalaisten ajatuksia eri uutismedioista vuonna 2022. Tutkimuksen mukaan suomalaiset pitävät Ylen tuottamia uutissisältöjä maan luotettavimpina (Müller 2022, 10). Uutismedioiden luotettavuutta mitattiin seitsemän eri uutismedian välillä. Luotettavuutensa puolesta iltapäivälehdet sijoittuivat vuonna 2022 luokittelussa huonoiten: Ilta-Sanomat toiseksi viimeiseksi ja Iltalehti viimeiseksi. (Müller 2022, 11).

Tutkimus mittasi luotettavuuden lisäksi myös vastaajien niin sanottuja suosikkimedioita kysymyksellä ”Mikä on mielestäsi Suomessa uutistoimijoiden eli uutisia tarjoavien medioiden ykkönen?” (Müller 2022, 3). Tässäkin luokittelussa Yleisradio on sijoittunut ensimmäiseksi. Toisella sijalla on Helsingin Sanomat ja kolmannella iltapäivälehdet, eli Ilta-Sanomat ja Iltalehti. Viimeistä sijaa pitää MTV. Iltapäivälehtien suosio on pysynyt lähes samana tai laskenut hieman verrattuna vuosiin 2015–2018. Vuonna 2018 niiden suosio oli erityisen korkealla, kun 12 % vastaajista piti iltapäivälehtiä Suomen ykkösuutistoimijoina. Vuosina 2019–2021 iltapäivälehtien kannatus romahti alle puoleen aikaisemmasta, mutta vuonna 2022 kannatus nousi jälleen vuosien 2015–2017 kaltaisiin lukemiin (9 %). (Müller 2022, 3.) Mitä tulee suomalaisten tärkeimpiin uutislähteisiin vuonna 2022, nousevat Ilta-Sanomien verkkouutiset jopa kolmannelle sijalle. Iltalehden verkkouutiset pitävät sijaa yhdeksän. (Müller 2022, 4.) Verkon tärkeimpien uutislähteiden luokittelussa Ilta-Sanomat sijoittuu toiselle sijalle ja Iltalehti neljännelle (Müller 2022, 6).

Ylen teettämästä tutkimuksesta voidaan päätellä, että suomalaiset kuluttavat säännöllisesti iltapäivälehtien sisältöjä. Uutisia luetaan kuitenkin pääosin nimenomaan verkosta, eikä printtimedia pelaa tiedonvälittäjänä enää samanlaista roolia kuin ennen. Vaikka iltapäivälehtien sisältöjä kulutetaankin paljon, suhtaudutaan niihin entistä kriittisemmin. Ilta-Sanomat ja Iltalehti ovat kirjoittaneet jonkin verran Ukrainasta jo ennen sotaa, mutta vielä aktiivisemmin sen alettua, joten lehtien verkkosivuilta löytyy runsaasti julkaisuja liittyen aiheeseen. Uskon tämän vaikuttaneen mahdollisesti iltapäivälehtien suosion palaamiseen vuonna 2022. Tästä johtuen iltapäivälehtiä voidaan pitää merkittävinä tiedonvälittäjinä ja suomalaisten ajatusten muokkaajina tämän tutkimuksen aiheen, Volodymyr Zelenskyin suhteen.

Teoksessa *Tabloid Tales. Global Debates over Media Standards* (Sparks & Tulloch 2000) lehdet jaetaan viiteen eri kategoriaan. Nämä lehdistön eri muodot ovat: vakava (*The Serious Press*), puolivakava (*The Semiserious Press*), vakava-populaari (*The Serious-Popular Press*), tabloidi (*The Newsstand Tabloid Press*) ja supermarket-tabloidi (*The Supermarket Tabloid Press*). (Sparks & Tulloch 2000, 14–15.) Jokaisella lehtityypillä on oma tarkoituksensa ja yleisönsä. Mitä vakavammasta lehdestä on kyse, sitä enemmän sen sisällöt painottuvat julkiseen elämään, kun taas populaarien lehtien kiinnostus suuntautuu yksityiseen elämään. (Sparks & Tulloch 2000, 14.)

Mitä tulee jaotteluun lehdistön eri kategorioista, on huomion arvoista ymmärtää, että kyseinen tutkimus sijoittuu Iso-Britanniaan, eikä ole sen vuoksi välttämättä suoraan sovellettavissa suomalaislehdistön tutkimiseen. Ulkomailla iltapäivälehdistä käytetään usein nimitystä tabloidi tai keltainen lehdistö, eivätkä suomalaiset iltapäivälehdet istu täysin näiden termien alle. Jaottelua voidaan kuitenkin soveltaa myös suomalaisessa tutkimuksessa, kuten Pasi Kivioja on tehnyt. Väitöskirjassaan *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa. Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallin uusi asento* (2018) Kivioja asemoi Sparksin ja Tullochin jaottelun mukaan suomalaiset iltapäivälehdet vakaviksi-populaarilehdiksi. Hän perustelee luokittelua suomalaisten iltapäivälehtien voimakkaalla uutispainotuksella, ja sillä, ettei niiden houkuttelevuus perustu ainoastaan viihdeuutisiin. (Kivioja 2018, 35.) Kiviojan perustelut suomalaisten iltapäivälehtien luokittelulle tuntuu edelleen ajankohtaiselta, sillä iltapäivälehdet tarttuvat päivän polttaviin uutisiin aktiivisesti, kuten tämäkin tutkimus osoittaa.

Hyödynnän tässä tutkimuksessa Sparksin ja Tullochin luokittelua ja Kiviojan siitä tekemää suomalaisten iltapäivälehtien asemointia suhteessa siihen. Kiviojan perustelut kertovat, kuinka suomalaiset iltapäivälehdet ovat saavuttaneet merkittävän aseman niin informaation kuin myös viihteen lähteenä suomalaisten lukijoiden keskuudessa. Tämä viihteellinen aspekti nouseekin usein merkittävään rooliin iltapäivälehtien uutisoinnissa, vaikka kyseessä olisivatkin sinänsä asiasisällöt ja maailman tapahtumat. Tämän ilmiön voidaan huomata toistuvan myös Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyä koskevassa iltapäivälehtien uutisoinnissa. Yleisesti ottaen, Ilta-Sanomien ja Iltalehden Zelenskyä koskeva uutisointi keskittyy pääosin nimenomaan sodan tapahtumiin ja siihen liittyvien eri osapuolten toimiin sekä kommentteihin. Kuitenkin myös selkeä osa Zelenskyä koskevasta iltapäivälehtien uutisoinnista sisältää nimenomaan häntä henkilönä käsitteleviä sisältöjä. Näillä uutisaiheilla ei itsessään ole merkitystä sodan kulun

kannalta, mutta silti niitä julkaistaan osana Ukrainan sotaa koskevaa uutisointia. Tämän tutkimuksen aineisto koostuukin juuri tämän kaltaisista uutisista. Kaikkia aineiston uutisia yhdistää siis se, että niissä luonnehditaan Volodymyr Zelenskyiä henkilönä ja usein huomio kohdistuu erityisesti häneen, vaikka uutisissa käsiteltäisiinkin myös sodan tapahtumia.

Aineisto on rajattu ajallisesti kahteen ajanjaksoon, joiden sisällä julkaistuja uutisia tarkastelen. Ensimmäinen on 1.3.2019–20.5.2020, sillä maaliskuun alussa 2019 käynnistyivät Ukrainan presidentinvaalit, joissa Zelenskyi vei lopulta voiton. Hän astui presidentin virkaan 20.5.2019, joten ensimmäinen aineiston osio rajautuu vuoden 2019 presidentinvaalien alusta Zelenskyin ensimmäisen virkavuoden päättymiseen. Tuolloin Zelenskyi on ollut hyvin tuore kasvo politiikan maailmassa ja siitä syystä kontrasti näyttelijän ja koomikon uran sekä presidentin viran välillä iltapäivälehtien uutisoinnissa tuo tutkimukseen ajallista syvyyttä ja ymmärrystä siitä, millaista suomalaisten iltapäivälehtien uutisointi Zelenskyistä on ollut ennen Ukrainan sotaa. Toinen aineiston ajanjakso on 1.12.2021–1.12.2023. Tämä osio on merkittävä ennen kaikkea Ukrainan sota-ajan kannalta. Osio ylittää joulukuun 2021 alusta vuoden 2023 loppuun, eikä ainoastaan esimerkiksi sodan ensimmäisen vuoden ajalle, koska laajemmalla aikarajauksella uutisoinnin kaari ja mahdolliset muutokset sota-ajan Zelenskyistä tulevat tarkemmin havainnoiduiksi.

Aineiston tuottamisessa haasteeksi koitui Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisten keskenään erilainen saavutettavuus. Ilta-Sanomilla on verkkosivuillaan käytettävissä paljon Iltalehden verkkosivujen hakutoimintoa kattavampi hakutoiminto. Ilta-Sanomien hakutoiminnossa käyttäjä voi hakea uutisia vapaalla hakusanalla ja lajitella hakutulokset julkaisujärjestyksen osuvuuden ja osaston, toisin sanottuna aihealueen perusteella. Lisäksi hakutoiminto mahdollistaa päivälleen tarkan ajallisen rajauksen tekemisen hakuun. Iltalehden hakutoiminto on puolestaan Ilta-Sanomien hakua paljon yksinkertaisempi. Käyttäjä voi ainoastaan kirjoittaa hakukenttään hakusanan, minkä jälkeen tulokset ilmestyvät näkyviin uusimmasta vanhimpaan. Ongelmana on se, että hakusanasta riippumatta uutisia tulee näkyviin vain noin kymmenestä kahteenkymmeneen kappaletta. Törmäsin tähän ongelmaan aivan aineiston tuottamisen alussa, mutta onnekseni huomasin myös Iltalehden uutisten löytyvän hakukoneista listattuna erilaisten hakusanojen alta. Internethaun tekemällä hakukoneessa onkin mahdollista päästä tarkastelemaan Iltalehden uutisia laajemmin. Tein internethaun ”Iltalehti Volodymyr Zelenskyi”, jolloin pääsin suoraan Iltalehden verkkosivuille osioon, jota kuvattiin seuraavasti ”Volodymyr Zelenskyi – Iltalehden artikkelit, joissa esiintyy henkilö Volodymyr Zelenskyi”.

Tämän koonnin löytäminen helpotti aineiston tuottamisen prosessia, mutta ei tehnyt siitä edelleenkään täysin aukotonta. Molempien iltapäivälehtien kohdalla oli omat vaikeutensa. Iltalehden verkkosivujen koonti ei selkeästi tarjonnut kaikkia julkaistuja uutisia, sillä uutiset näkyivät siinä nykypäivästä lähtien vain vuoden 2022 loppuun asti. Myöskään Ilta-Sanomien tarkempi hakukoneisto ei takaa, että se näyttäisi kaikki mahdolliset julkaistut verkkouutiset. On myös mahdollista, että uutistoimijat ovat jälkikäteen poistaneet jo julkaistuja uutisia, jolloin niitä ei ole edes ollut mahdollista löytää aineistoa kootessa.

Aineiston tuottaminen on tapahtunut Ilta-Sanomien hakutoiminnon ja Iltalehden valmiin Zelenskyiä koskevan osion lisäksi manuaalisesti. Internethakuja tekemällä uutisia löytyi huomattavasti enemmän, verrattuna ainoastaan valmiiseen lehden sisäiseen hakutoimintoon ja artikkelikoontiin. Tein internethakua Googlessa ja hyödynsin jokaisen haun kohdalla selaimen omaa tarkentavaa hakua, jonka avulla pystyin rajaamaan tulokset haluamalleni aikavälille. Manuaalisessa internethaussa käytin hakusanoja ”Volodymyr Zelenskyi Iltalehti”, ”Volodymyr Zelenskyi Ilta-Sanomat”, ”Volodymyr Zelensky Iltalehti”, ”Volodymyr Zelensky Ilta-Sanomat”, ”Zelenskyi Iltalehti”, ”Zelenskyi Ilta-Sanomat”, ”Zelensky Iltalehti” ja ”Zelensky Ilta-Sanomat”. Erityisesti Zelenskyin sukunimen kirjoitusasu on vaihdellut latinalaisten kirjainten kirjoitusasussa, jopa suomenkielisten uutisten kesken. Tästä syystä koin tarpeelliseksi tehdä hakuja muutamalla eri kirjoitusasulla.

Loppujen lopuksi uutisten hakeminen ainoastaan Zelenskyin nimellä ei ollut riittävä hakumenetelmä eikä tuottanut tarpeeksi kattavia hakutuloksia. Zelenskyiä koskeva uutisointi suomalaisessa iltapäivälehdissä oli tullut minulle tutuksi omista mielenkiinnon kohteistani johtuen, joten tiesin etteivät Zelenskyin nimellä hakemani tulokset olleet koko totuus uutisoinnista. Lopulta päädyin tekemään internethakuja myös haulla ”Volodymyr Zelenskyi millainen Iltalehti”, ”Volodymyr Zelenskyi millainen Ilta-Sanomat”, ”Volodymyr Zelensky millainen Iltalehti”, ”Volodymyr Zelensky millainen Ilta-Sanomat”, ”Zelenskyi millainen Iltalehti”, ”Zelenskyi millainen Ilta-Sanomat”, ”Zelensky millainen Iltalehti” ja ”Zelensky millainen Ilta-Sanomat”. Halusin löytää uutisartikkeleita siitä, millaisena Zelenskyiä kuvataan, joten hakusana ”millainen” toimi ratkaisevassa roolissa aineiston kartuttamisessa. Näiden hakujen kautta löysin nimenomaan Zelenskyiä itseään koskevia uutisartikkeleita, eikä ainoastaan sodan tapahtumiin liittyviä uutisia.

Aineiston tuottaminen sisälsi siis hieman erilaisia hakumenetelmiä ja -sanoja. Perustelen tätä hajautettua hakumenetelmää sillä, että kyseisten iltapäivälehtien hakutoiminnot erosivat huomattavasti toisistaan. Toisaalta edes Ilta-Sanomien kattava hakutoiminto ei todellisuudessa näyttänyt kaikkia verkosta löytyviä uutisia koskien Zelenskyiä. Tämä tuli ilmi manuaalisia internethakuja tekemällä. Manuaalisen haun myötä uutisia löytyi valitun ajanjakson sisältä, joita ei kuitenkaan löytynyt saman aikavälin rajauksella Ilta-Sanomien hakukoneistolla. Internethakujen tekeminen eri hakusanoilla oli siis tarpeen, jotta pystyin tuottamaan mahdollisimman kattavan aineiston.

Tämän tutkimuksen kaltainen aineiston tuottaminen ei edusta täydellistä otantaa uutisartikkeleista, eikä sen ole tarkoituskaan tehdä sitä. Aineistoon valikoitujen uutisartikkeleiden huomattava määrä tekee aineistosta kuitenkin luotettavan. Aineisto koostuu yhteensä 55 erillisestä verkkouutisesta, joista 36 kappaletta on Ilta-Sanomien ja 19 kappaletta Iltalehden uutisia. Uutisten hieman epätasapainossa oleva keskinäinen määrä ei ole tarkoituksella muodostettu, sillä olen käyttänyt aineiston jokaisen uutisen valikoitumiseen samoja kriteerejä, joiden perusteella Ilta-Sanomien uutisten suhteen tulos on tuottavampi. Tavoitteenani oli kerätä aineistoksi mahdollisimman kattava määrä uutisia, joissa Zelenskyiä luonnehditaan henkilönä hänen piirteidensä, toimintatapojensa ja muiden häntä ympäröivien seikkojen kautta. Aineistossa on sekä puhtaasti politiikkaa käsitteleviä että erityisesti muihin ei-poliittisiin aiheisiin, kuten viihdemaailmaan keskittyviä uutisia. Kriteereinäni uutisten valikoitumiseen toimivat rajaamieni ajanjaksojen sisällä julkaistuista verkkouutisista seuraavat seikat.

1. Uutinen käsittelee Zelenskyiä ennen kaikkea julkisuuden henkilönä (*celebrity*). Rajaamani aineiston aikana Zelenskyi on toiminut lähes koko ajan poliitikkona, joten tarkastelen häntä poliittisessa kehyksessä. Zelenskyi on kuitenkin noussut julkisuuteen viihdeuransa kautta, eikä tätä viihdejulkiksen roolia voida myöskään sivuuttaa tarkastelussa.
2. Uutisen retoriikka on erityisen korostunutta ja kuvaa Zelenskyiä, hänen toimintaansa tai hänen lähipiiriään poikkeuksellisella tavalla.
3. Zelenskyiä koskevassa uutisessa pyritään vetoamaan ennen kaikkea suomalaiseen yleisöön. Uutisessa Zelenskyiä ja ukrainalaisia pyritään kuvaamaan samaistuttavina suomalaisten silmissä.

Voidaan todeta, että vaikka aineisto muodostettaisiin uudestaan ja se koostuisi hieman eri uutisista, olisivat tutkimustulokset oletettavasti samankaltaiset. Aineistoa ei ole muodostettu sattumanvaraisena otantana, mutta se ei myöskään vastaa Iltalehden ja Ilta-Sanomien kaikkia mahdollisia Zelenskyä koskevia uutisartikkeleita. Olen valikoinut aineistoon omasta mielestäni tutkimuksen näkökulman perusteella olennaisia uutisartikkeleita mahdollisimman laajalla otteella. Koska aineistona toimivat ainoastaan verkkojulkaisut, on hyvä tiedostaa, että valikoituja uutisartikkeleita on voitu muokata niiden julkaisun jälkeen. Tämä liikkuva elementti on kuitenkin hyväksyttävä tutkittaessa internetaineistoja.

2 Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Volodymyr Zelenskyistä

Sekä Ilta-Sanomien että Iltalehti uutisoivat molemmat rajatun ajanjakson sisällä paljon Volodymyr Zelenskyihin ja erityisesti Ukrainan sotaan liittyen. Uutisointi painottuu kuitenkin paljolti sodan alkamisen jälkeiselle ajalle, sillä 55 valikoidun uutisen aineistosta vain 14 sijoittuu sotaa edeltävälle ajalle. Näistä uutisista yhdeksän on Ilta-Sanomien uutisia ja 5 Iltalehden. Lehtien keskinäinen suhde ja rytmi tuottaa tämän tutkimuksen aineistoon soveltuvia uutisia pysyvä samana läpi valikoidun aikavälin.

Ilta-Sanomien ja Iltalehden muutos sotaa edeltävästä uutisoinnista sodan aikaiseen on merkittävä, jopa kiusallinen. Uutiskirjoitusten sävy vuonna 2019 Ukrainan presidentinvaalien aikaan muodostuu epäileväiseksi Zelenskyin presidentin pätevyyden suhteen. Vuoden 2019 uutisista löytyy toki myös positiivisella sävyllä höystettyjä kirjoituksia, joissa Zelenskyä pidetään kauan kaivattuna poliittisena yllättäjänä.

Pekka Isotalus esittelee teoksessaan *Mediapoliitikko* (2017) alkujaan yhdysvaltalaisen tutkijoiden, David Altheiden ja Robert Snown määritelmää medialogiikasta. Määritelmän mukaan media toimii tiettyjen käytänteiden mukaan ja sillä on aina oma logiikkansa, jota se seuraa viestin välittämisessä. Isotalus on tarttunut jo aikaisemmassa tutkimuksessaan Altheiden ja Snown ajatukseen medialogiikasta. Uutismedian logiikka jaetaan Isotaluksen mukaan usein kolmeen osa-alueeseen: ammatillisuuteen, kaupallisuuteen ja mediateknologiaan. Ammatillisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä nimenomaan uutistoimittajien omaa ammatillista ryhmää ja tämän ryhmän sisäisiä toiminnan tapoja. Kaupallisuudella viitataan siihen, kuinka lähtökohtaisesti kaikki mediatalot tavoittelevat lopulta taloudellista voittoa. Mediateknologia kertoo uutismedian jatkuvasta muutoksen ilmapiiristä ja uutisoinnin alustojen vaihtumisesta ja kehittämisestä. (Isotalus 2017, 25–27.)

Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisoinnin Volodymyr Zelenskyistä voidaan nähdä selkeästi noudattavan uutismedian logiikkaa. Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Zelenskyistä noudattaa ilta- ja aamulehdille sensaatiomaista tyyliä. Otsikointi on suhteessa itse uutisen sisältöön nähden hyvin äärimmäinen tai yksinkertaistettu, sen tavoite on saada ennen kaikkea lukija klikkaamaan verkkouutinen auki. Uutisten otsikot kertovat muun muassa, kuinka ”koomikkopresidentti tekee vaikutuksen”, ”pitää maailman pisimmän tiedotustilaisuuden” ja ”murtuu kyyneliin” (aineiston uutiset 7, 9 & 48). Toki myös kaupallisuuden osa-alue näkyy

juuri otsikoinnin logiikassa, sillä uutisartikkeleiden auki klikkaaminen tuottaa uutistoimijalle voittoa ja mitä herkullisempi otsikko on kyseessä, sitä useampi uutisen päättää todennäköisesti avata. Mediateknologian osa-alue saattaa näkyä Zelenskyä koskevissa uutisissa niin uutisaiheiden laajentumisessa kuin vaikkapa uutisten multimodaalisissa sisällöissä. Tämä tarkoittaa sitä, että ylipäättään verkkouutiset sisältävät nykyään teksti- ja kuvasisältöjen lisäksi ääni- ja videosisältöä. Tämä tutkimus keskittyy kuitenkin ainoastaan uutisoinnin retorisiin keinoihin, joten mediateknologian näkökulma ei korostu havainnoinnissa yhtä paljon, kuin muut medialogiikan osa-alueet.

2.1. Poliitiikan medioituminen

Kun yksittäinen henkilö alkaa saada mediahuomiota, hänen edustamansa puolueen jäädessä taka-alalle, puhutaan politiikan medioitumisesta. Yksittäisen poliitikon ollessa tarpeeksi kiinnostava ja uutiskynnyksen ylittävä, hänestä uutisoidaan yhä enemmän. Tällöin hänen kannanottonsa ja käytöksensä voidaan esittää mediassa niin, että se ymmärretään koko puolueen kantana ja tapana toimia. (Isotalus 2017, 51.) Peter Van Aelst, Tamir Sheafer ja James Stanyer purkavat politiikan henkilöitymisen logiikkaa artikkelissaan ”The Personalization of Mediated Political Communication: A Review of Concepts, Operationalizations and Key Findings” (2012). He jakavat henkilöitymisen kahteen osa-alueeseen. Näissä ulottuvuuksissa henkilöityminen tapahtuu kummassakin keskenään hieman eri näkökulmasta.

Privatisoitumisessa politiikan henkilöityminen ilmenee poliitikon henkilöpiirteiden korostamisena ja hänen yksityiselämänsä asioiden paljastamisena. Individualisoidumisessa puolestaan henkilöitymistä rakennetaan yksittäisen poliitikon yleisen näkyvyyden korostamisella. Näkyvyys kohdistuu ennen kaikkea yksittäiseen henkilöön, koko puolueen tai instituution sijaan. Individualisoiduminen ilmenee myös keskittyneenä näkyvyytenä, mikä koskee monesti nimenomaan poliittisia johtajia, jolloin voidaan puhua myös presidentillistymisestä (Van Aelst, Sheafer & Stanger 2012, 203–220.) Individualisoidumisessa henkilöityminen säilyttää privatisoitumista selkeämmin kuitenkin politiikan kontekstin. Yksittäinen poliitikko saa palstatilaa poliittisen roolinsa kautta ja uutisointi häntä koskien koskee pääsääntöisesti hänen työtehtäväänsä. Privatisoitumisessa median huomion voivat viedä oikeastaan mitkä tahansa henkilöä koskevat seikat, aina hänen perhehuolistaan luonteenpiirteisiin.

Artikkelissaan ”Poliitikot julkkiksina. Huomioita viihteellistyvästä poliitikkojulkisuudesta” (2008) Erkki Karvonen tarkastelee median ja politiikan keskinäistä suhdetta ja muutosta, jota on seurannut journalismin populaarikulttuuristuminen (Karvonen 2008, 30). Tämän muutoksen seurauksena journalismin aiheet ovat kehittyneet ja painopiste hieman muuttunut. Erityisesti iltapäivälehdet ovat tulleet tähän journalismin murrokseen alaa muokkaavina tekijöinä. Iltapäivälehdet ovat ottaneet aiheikseen jo 1900-luvun loppupuolelta asti julkisuuden henkilöiden yksityiselämän aiheita paljastamalla niitä yleisölle (Kivioja 2018, 74; Karvonen 2008, 33). Tällaisen ”tirkistelyn” ja esimerkiksi erinäisten suhdekohujen kohteiksi ovat joutuneet myös sellaiset henkilöt, jotka eivät lähtökohtaisesti työnsä puolesta jaa yksityistä elämäänsä, kuten poliitikot.

Kulttuurintutkija Graeme Turner erottaa teoksessaan *Understanding Celebrity* (2004) julkisuuden henkilöt (eng. *public figure*) ja niin sanotut julkkikset (eng. *celebrity*) toisistaan. Hänen mukaansa julkisuuden henkilöä määrittää se, että hän on saavuttanut julkisen roolinsa nimenomaan työtehtävänsä vuoksi ja esiintyy mediassa myös sen puitteissa. Julkkis sen sijaan on henkilö, joka on kuuluisa kuuluisuudestaan. Kuitenkin kohujen keskellä julkisuuden henkilöt, kuten poliitikot kokevat samanlaisen kohtelun kuin julkkikset. Julkisuuden henkilön rooli voi myös hieman muuttua, mikäli yleisön huomio alkaa kiinnittymään häneen persoonaansa ja yksityiselämäänsä. Tällöin julkisuuden henkilön voidaan nähdä muuttuneen julkkikseksi ja tätä muutosta Turner nimittää julkkistumiseksi (eng. *celebritisation*). (Turner 2004, 8.) Hän korostaa kuitenkin, ettei ”julkkistuminen” ole julkisuuden henkilöllä itsellään oleva ominaisuus, vaan median valitsema tapa kuvata häntä ja sen muodostama kuva henkilöstä (Turner 2004, 9). Vaikka Zelenskyi onkin siis asemansa puolesta enemmän julkisuuden henkilö, voidaan häneen suhtautua työhistoriansa ja mediassa saamansa huomion perusteella jopa julkkiksena. Häntä myös käsitellään iltapäivälehtien uutisissa monesti julkkiksen tavoin.

2.2. Zelenskyin erityisyys poliitikkona

Volodymyr Zelenskyi asettuu julkisuuden henkilönä kiinnostavalla tavalla Turnerin määritelmän alle. Hän on koko uransa ajan tullut julkisuudessa tunnetuksi nimenomaan työnsä puolesta, mutta toisaalta hänen uransa on ollut hyvin vaiheikas ja sijoittunut kahdelle täysin eri alalle. Näyttelijänä ja koomikkona hän on työskennellyt viihdealalla ja erityisesti televisiomaailmassa, presidenttinä sen sijaan valtion päämiehenä ulkopoliittisesti vastuullisessa

roolissa. Ennen poliitikon uraansa Zelenskyi ehti osallistua muun muassa Ukrainan Tanssii tähtien kanssa -televisio-ohjelmaan vuonna 2006, jonka hän myös tuona tuotantokautena voitti (Martin-Pavitt 2022). Viihdealan työnsä myötä Zelenskyi oli jo ennen poliittista uraansa oletettavasti tottunut julkisuuteen ja lehtien kommentointiin hänen työstään. Voidaan kuitenkin olettaa, että lehtien uutisointi Zelenskyiä koskien on muuttunut hänen uransa aikana, samalla kun hänen työtehtävänsä ovat muuttuneet radikaalisti.

Zelenskyin erityisyys poliitikkona näkyy siis hänen poliittisen uransa lähtökohdissa. Hänen poliitikon uransa kulku tuntuu lähes käsikirjoitetulta, kuin mukaelmalta *Kansan palvelija* -televisiosarjasta. Vuonna 2015 ensi-iltansa saanut ukrainalainen komediasarja kertoo Vasiliy Petrovych Goloborodko -nimisestä historianopettajasta. Goloborodkon oppilaat ovat asettaneet hänet ehdolle presidentinvaaleihin hänen tietämättään ja heti sarjan alussa hän saakin tietää ylipäättään ehdokkuudestaan sekä siitä, että hänet on todella valittu presidentin virkaan. Goloborodko ottaa tehtävän vastaan ja päättää ryhtyä tuumasta toimeen ensisijaisena ajatuksenaan kitkeä korruptio maasta. Hän valitsee hallitukseensa lähipiirinsä jäseniä, eikä oligarkkeja, joilla on kautta historian tunnetusti ollut suuri taloudellinen ja yhteiskunnallinen valta Ukrainassa.

Kansan palvelijasta tehtiin kolme tuotantokautta vuosina 2015–2019, joista viimeisessä on ainoastaan kolme jaksoa. Zelenskyi toimi sarjan luojana sekä yhtenä päätuottajista, sarja on nimittäin hänen tuotantoyhtiönsä Kvartal 95:n tuottama kokonaisuus. Sarja sai jatkoa myös yhden elokuvan muodossa, *Kansan palvelija 2* (ukr. *Слуга народу 2*, ven. *Слуга народа 2*), jo vuonna 2016. Kolmannen kauden ja näin ollen koko sarjan viimeinen jakso päättyy ajallisesti kerrostettuun kerrontaan, jossa historian opettaja opettaa Ukrainan historiaa niin, että opetustilanne tapahtuu selkeästi kaukaisemmassa tulevaisuudessa ja hän kertoo sarjassa juonessa tapahtuneita asioita osana historiaa.

Sarjan viimeisen jakson loppupuolella presidentti Goloborodko pitää puhetta yliopisto-opiskelijoille. Puheessa hän antaa ymmärtää, ettei Ukraina ole todellisuudessa täysin itsenäinen. Hän viittaa siihen, että maa olisi vain näennäisesti itsenäinen, sillä valtion velat ja muut ongelmat rajoittavat yhä edelleen ukrainalaisia saavuttamasta täyden vapauden. Hänen mukaansa ukrainalaisten tulisi tehdä kaikkensa saavuttaakseen tämä vapaus ja tämä tarkoittaisi velkojen takaisin maksua. Lopuksi kamera peruuttaa taivaalle, viimeisenä kuvana Kiovan Perekhynian patsas, eli itsenäisyyden muistomerkin päälle kohoava patsas. Kameran vähitellen

perääntyessä kuvaruutuun laajenee Kiovan kaupunki. Näytölle ilmestyy teksti, jonka kertoja lausuu ääneen:

”Tarvittava summa kerättiin viikossa. Velka maksettiin kokonaisuudessaan. Ukraina saavutti aidon itsenäisyyden. Valtion nerous, älykkyys ja henki käyvät ilmi sen toimista. Emme voi valita asuinmaatamme, kieltämme tai syntymäaikaamme Maan päällä. Meillä on vain yksi valinta: olla ihmisiä. –Vasiliy Goloborodko”

Sarjan viimeinen kohta palaa tulevaisuuden luokkahuoneeseen ja opettaja tiivistää kertomansa ”Vain sen halusin kertoa teille tänään. Onko kysyttävää?”. Tähän yksi opiskelija vastaa ”Mutta saivatko ihmiset takaisin sen, mikä kuului heille?”, opettajan vastaus kuuluu ”Ihmiset saivat paljon enemmän ja saavat yhä tänäkin päivänä. Se siitä. Tarina on loppu. Voitte nyt jatkaa muiden, siistimpien oppiaineiden opiskelua.”. Voimakas ja toiveikas musiikki alkaa soida, opiskelijat ovat silmin nähden mielteliäitä ja tyytyväisiä. *Kansan palvelija* -sarjan lopetus huokuu Zelenskyin omaa henkilökohtaista, presidentin retoriikkaa. Sarjan lopetus muistuttaa ukrainalaisia taistelemaan vapautensa puolesta, silloinkin kun se tuntuu jo saavutetulta. Lopetus antaa ymmärtää, että taistelu ei ole ohi, mutta luo toivoa tulevasta. Tulevaisuuden Ukrainassa täysi vapaus ja itsenäisyys on saavutettu ja ennen kaikkea, ukrainalaiset ovat säilyttäneet ylpeytensä ja periaatteensa.

Kansan palvelija -sarjan saama suosio vihjaa ukrainalaisten tahtotilasta muutokseen valtion johdossa. Mutta millainen rooli sarjalla on ollut Zelenskyin poliittisen uran kannalta? Sarjan innoittamana, vuonna 2017 perustettu, arvoiltaan korruption vastainen *Kansan palvelija* -puolue (ukr. Слуга народу) valikoituu vuonna 2019 myös Zelenskyin puolueeksi, hänen asettuessaan ehdolle presidentin vaaleissa. Zelenskyi on varmasti monelle ukrainalaiselle tuttu kasvo julkisuudesta jo ennen *Kansan palvelija* -sarjaa. Kuitenkin sarjan myötä Zelenskyillä on mahdollisuus tarttua Ukrainan kansaa erityisen paljon kuohuttaviin aiheisiin, joista yhtenä suurimmista toimii korruptio. Tämä korruption kitkeminen onkin yksi pääteema hänen presidentinvaalikampanjassaan. Joka tapauksessa, Zelenskyin siirtyminen viihdemaailmasta politiikkaan ja Ukrainan presidentiksi on kiinnostava ja erityinen tapahtumien sarja, jossa merkityksiä ja symboliikkaa voi poimia lähes jokaisesta yksityiskohdasta. Kuitenkaan mikään fiktiivinen hahmo tai mediatuotos, kuten televisiosarja ei itsessään riitä presidenttiyteen. Zelenskyin lähtökohdat poliitikon uralle eivät yksinään selitä hänen erityisyyttään poliitikkona ja poliittisena johtajana.

Zelenskyin erittäin pitkä tausta ja kokemus esiintyjänä on yksi hänen suurimmista vahvuuksistaan myös politiikassa. Hän sanoittaa itseään selkeästi ja hänen läsnäolonsa huokuu karismaa sekä uskottavuutta. Vaikka Zelenskyiin kohdostui erityisesti hänen poliittisen uransa alkupuolella paljon kritiikkiä ja vähättelyä, uskon, että nimenomaan hänen esiintymistaidoillaan on ollut merkittävä rooli uskottavuuden rakentamisessa politiikassa. Toki myös hänen poliittinen sanomansa ja missionsa, presidentinvaaleissa vuonna 2019, edusti uuden ajan Ukrainaa ja oli siksi tervetullut tuulahdus maan poliittiseen päätöksen tekoon.

3 Zelenskyin matka koomikosta sodan sankariksi

Yhdysvaltalainen psykologi Philip Zimbardo käsittää sankaruuden neljän tekijän kautta. Ensinnäkin riippumatta siitä, kenelle ihminen tarjoaa apuaan, oli kyseessä sitten yksi ihminen tai suurempi ihmisryhmä, sankarin toiminta perustuu avun tarjoamiseen sitä tarvitseville. Toiseksi avun tarjoamisen toiminnan tulee olla vapaaehtoista. Vaikka kyseessä olisi henkilön viran puolesta velvoitettu toiminta, sankaruus yltää silti näiden velvoitteiden yli. Kolmanneksi kriteeriksi hän nostaa riskien tunnistamisen. Sankari tietää, että toiminnallaan hän riskeeraa mahdollisesti fyysisen terveytensä tai maineensa, mutta hän on valmis ottamaan tämän riskin. Neljäntenä ja viimeisenä määrittäjänä sankarille Zimbardo listaa sen, ettei sankari odota sankarillisista teoistaan minkäänlaista vastinetta, palkkiota tai erityismainintaa. (Zimbardo 2011.)

Zelenskyin ensimmäisen virkavuoden aikana Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisoinnissa tapahtuu jonkinlainen käänne epäilevästä ja poukkoilevasta tyylistä hyväksyvään tyyliin. Vaikka Zelenskyin virkanimike saa yhä edelleen koomikko-etuliitteen, kyseisten lehtien uutisten sävy Ukrainan presidentinvaalien ajalta vaihtuu muutamassa kuukaudessa positiivisemmaksi. Zelenskyiin viitataan ylivoimaisena, menestyneenä ja rokkitähtenä ja ennen kaikkea, hän on tehnyt vaikutuksen suomalaisiin. (Aineiston uutiset 1–9 & 37–41.) Uutisten mukaan jopa Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö kuvaa Zelenskyiä sanoilla ”hyvin eläväinen, mutta asiallinen” ja ”varsinainen luonnonäyttelijä” (aineiston uutinen 8). On kuitenkin selvää, että koomikon titteli kulkee vahvasti Zelenskyin presidenttiyden rinnalla vielä vuonna 2019, Zelenskyin pyrkiessä presidentiksi sekä hänen ensimmäisen virkavuotensa ajan. (Aineiston uutiset 1–9 & 37–41.)

Rajatessani aineistoa en valikoinut uutisia minkään yhden sisällöllisen seikan mukaan, vaan aineisto valikoitui useamman tekijän summasta. Näitä tekijöitä ovat aiemmassa luvussa mainitut retoriset tekijät, sisällölliset vaatimukset sekä tavat lähestyä yleisöä. Tästä jokseenkin laajasta tulokulmasta huolimatta, aineistoissa on havaittavissa selkeitä retorisia keinoja, joilla Zelenskyiä halutaan kuvata julkisuuden henkilönä ajankohdasta riippuen. Puhun hänestä nimenomaan julkisena henkilönä, vaikkakaan uutiskirjoitusten sävy ei läpi aineiston muodostakaan Zelenskyistä pätevän ja vakavasti otettavan poliittisen ammattilaisen kuvaa, kuten ehkä (demokraattisin keinoin) presidentiksi pyrkivästä tai kyseiseen virkaan nousseesta henkilöstä voisi kuvitella puhuttavan. Aineistossa vuotta 2019 edustavassa osiossa Ilta-

Sanomien kohdalla seitsemässä yhdeksästä uutisesta ja Iltalehden kohdalla neljässä uutisessa yhteensä viidestä uutisesta viitataan jollain tapaa Zelenskyin koomikkouteen. Näistä yhdestätoista uutisesta, joissa koomikkouteen viitataan, yhteensä kymmenessä uutisessa sana koomikko nousee esiin jo otsikossa ja kaikissa yhdessätoista uutisessa leipäteksti alkaa kyseisellä sanalla. (Aineiston uutiset 1–9 & 37–41.)

Koomikko-sanankäyttö ilta- ja iltapäivälehtien uutisissa ei itsessään ole halventava tapa puhua Zelenskyin pätevydestä, eikä sellaisenaan laske hänen arvoaan presidenttinä tai presidenttikandidaattina. Sen sijaan tapa, jolla sanaa käytetään ja millaisissa yhteyksissä sitä käytetään, luo uutisille väheksyvän tai epäileväisen kaiun. Zelenskyin ensimmäisen virkavuoden ajalle rajoittuvassa aineistossa neljässä uutisessa hänen tittelinsä saa etuliitteen koomikko ja hänestä kirjoitetaan koomikkopresidenttinä (aineiston uutiset 6, 7, 8 & 39). Lisäksi Zelenskyä kuvataan useamman kerran väheksyvään tyyliin esimerkiksi sanoilla untuvikko ja poliittisesti kokematon (Aineiston uutiset 2,6 & 37). Vaikka hän olisikin kyseisiä asioita, kyseenalaistaa erityisesti koomikko-etuliite ja sanan koomikko jatkuva toistaminen Zelenskyin uskottavuutta presidenttinä. Tällainen vastakohtiin takertuva retoriikka, erityisesti tässä tapauksessa, luo Zelenskyistä yksipuolista kuvaa ennen kaikkea viihdealan ammattilaisena, varsinaisena show-miehenä. *Kansan palvelija* -sarjaan tehdään suorita viittauksia, kuten ”Väkisinkin tuli mieleen, ovatko ukrainalaiset sekoittaneet keskenään tv-show’n ja todellisuuden” (aineiston uutinen 1). Toisaalta on tärkeää tunnistaa, että hän todella on viihdealan ammattilainen, eikä varmasti pelkää käyttää urallaan opittuja taitoja presidentin tehtävässään.

3.1. Koomikkopresidentistä presidentiksi

Epäileväisestä sävystä huolimatta ei kaikki uutisointi vuoden 2019 aikana ole negatiivissävytteistä, vaikka uutisia nopeasti selaillessa siltä tuntuisikin. Huhtikuussa 2019 Iltasanomat kirjoittaa juuri presidentinvaalit voittaneesta Zelenskyistä otsikolla ”Kommentti: Uusi Ukrainan presidentti ei ole pelkkä vitsi – vaikka onkin koomikko”. Kuitenkin samaisessa uutisessa todetaan, ettei Zelenskyin poliittisen uran alkamisen tarinalla löydy vastaavaa esimerkkiä Suomesta, jossa henkilö olisi käsikirjoittanut itselleen virkaan astuvan presidentin roolin televisiosarjaan tai elokuvaan. Kirjoittaja toteaaakin ”Mutta kuvitelkaapa vaikkapa edesmennyt Ismo Kallio Mauno Koivistona, Jope Ruonansuu Martti Ahtisaarena, Jenni Kokander Tarja Halosena tai Jukka Puotila Sauli Niinistöinä – ja sitten joku heistä olisi lähtenyt

ehdolle presidentinvaaleissa ja tullut valituksi aivan heittämillä Suomen seuraavaksi presidentiksi!” (aineiston uutinen 1). Tällainen ajatusleikki toimii sinänsä oivallisena keinona hahmottaa tilanteen erityislaatuisuutta, mutta on samalla osaltaan harhaanjohtava. Zelenskyin ja Ukrainan presidentinvaalien tapauksessa kyseessä ei ole nimittäin kenenkään jo virassa olleen presidentin esittäminen televisiosarjassa, vaan Zelenskyi kirjoittaa presidentin tehtävää nimenomaan itselleen, niin sarjan sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Hän ei siis replikoi erityisesti olemassa olevia poliitikkoja ja presidenttejä, vaan käsikirjoittaa omaa poliittista uraansa. Muiden aineiston uutisten tavoin, tämäkin uutinen päättyy lopulta asetelmaan, jossa pohditaan Zelenskyin Venäjä-yhteyksiä ja valmiuksia tehtävään. Se onko Ukrainan kansa sittenkään tehnyt oikean päätöksen, jää uutisen mukaan nähtäväksi. (Aineiston uutinen 1.) Tällainen erilaisten skenaarioiden esittäminen, puolesta ja vastaan, lienee kuitenkin poliittisia aiheita käsittelevien uutiskirjoitusten hyvin keskeinen sisältö, joten tämänkin uutisen voidaan ajatella noudattavan jonkinlaista iltapäivälehdille tyypillistä kaavaa.

Lähes jokaisessa aineiston vuoden 2019 uutisessa Zelenskyiä seuraa nimike koomikko, oli se sitten tittelin presidentti etuliitteenä tai yksinään. Osittain vähättelevistä sanavalinnoista huolimatta useampi uutinen keskittyy Zelenskyin mukana tuomaan positiiviseen muutokseen, tai vähintäänkin edes jonkinlaiseen muutokseen. Eräs Ilta-Sanomien pääkirjoitus kulkee otsikolla ”Komiikkaa, rokkia ja muutosta Ukrainassa”, jota seuraa ingressi ”Ukrainalaiset haluavat muutosta ja muutoksen ukrainalaiset näköjään myös saavat, ainakin mitä sunnuntaisten parlamenttivaalien tulokseen tulee.”. Uutisessa Zelenskyiä kuvataan ”showmiehenä”. Nimitystä ei käytetä kuitenkaan halveksuen, sillä samassa yhteydessä viitataan toiseen taiteen alan puolelta nousevaan poliittikkoon. Kirjoittajan mukaan ”koomikon ja rokkitähtien liitto on Ukrainalle aito mahdollisuus, sillä taiteilijataustansa ohella kumpikin on antanut näyttöjä myös muilla yhteiskunnan alueilla.”. Tällä kirjoittaja viittaa Zelenskyin kohdalla menestykseen liikemaailmassa. (Aineiston uutinen 4.)

Viihdemaailman uranansa liittyvien aiheiden lisäksi Zelenskyiä kuvataan useammassa uutisessa myös tuolloisen Suomen tasavallan presidentin, Sauli Niinistön rinnalla. Vuoden 2019 aikana Ilta-Sanomat julkaisee neljä uutista, joissa Zelenskyiä ja Niinistöä ruoditaan yhteisesti, Iltalehti sen sijaan yhden. Zelenskyin työhistoriaan viihdemaailmassa viitataan jokaisessa Ilta-Sanomien uutisessa jo otsikkotasolla: ”Sauli Niinistö tapaa Ukrainan presidentiksi nousseen koomikon Kioivassa” (aineiston uutinen 5), ”Kommentti: Koomikko voitti Putinilta yhden erän. mutta uhkaa hävitä pelin – olisiko tästä oppia Niinistöllekin?

(aineiston uutinen 6), ”Kommentti: Ukrainan koomikkopresidentti teki vaikutuksen suomalaisiin – Niinistön Lennu-virne puhui puolestaan” (aineiston uutinen 7) ja ”Niinistö luonnehti Ukrainan koomikkopresidenttiä: ’Hyvin eläväinen, mutta asiallinen kaveri’ ” (aineiston uutinen 8). Voidaan siis todeta, että Ilta-Sanomat hyödyntää koomikko-etuliitettä hyvin laajasti Zelenskyiä koskevassa uutisoinnissa, myös valtioiden päämiesten tapaamisista uutisoidessa. Ilta-Sanomien uutisten sisällöissä Zelenskyin ja Niinistön välejä kuvataan hyvin lämpimiksi. Heidä nimitetään muun muassa virkaveljiksi (aineiston uutinen 5). Heidän keskinäistä kemiaansa kuvataan erittäin hyväksi ja Zelenskyin luottamuksen Suomea ja näin ollen Niinistöä kohtaan päätellään olevan suuri. Presidenttien yhteistä lehdistötilaisuutta kuvataan sympaattiseksi ja vapautuneeksi. (Aineiston uutinen 7.) Uutisissa käsitellään Niinistön mielipidettä Zelenskyistä, joka on lähtökohtaisesti hyvin positiivinen. (Aineiston uutinen 8.)

Iltalehden Zelenskyiä ja Niinistöä yhteisesti käsittelevässä uutisessa ei mainita ollenkaan Zelenskyin viihdealan taustaa, mutta muuten uutinen tuntuu noudattavan Ilta-Sanomien uutisten tyyliä. Presidenttien yhteistä tiedotustilaisuutta kuvataan kehumistuokioksi, jossa maiden presidentit hehkuttavat ja kehuvat kilvan Suomen ja Ukrainan yhteistyötä. Heidän keskinäinen kommunikointinsa on sulavaa, eikä siinä ole ”havaittavissa minkäänlaista säröä”. (Aineiston uutinen 41.) Sekä Ilta-Sanomat että Iltalehti rakentavat Suomen ja Ukrainan välisestä yhteistyöstä lämminhenkistä kuvaa. Tämä tapahtuu erityisesti presidenttikautensa aikana suomalaisten keskuudessa arvostetun ja pidetyn presidentin, Sauli Niinistön kautta. Hänen myönteiset kommenttinsa Zelenskyistä ja vastaanottavainen olemuksensa maalaavat suomalaiselle lukijakunnalle käsitystä siitä, miten suomalaisten toivottaisiin suhtautuvan Ukrainaan ja Zelenskyiin.

Ilta-Sanomien ja Iltalehden Zelenskyiä koskeva uutisointi eroaa myös hieman toisistaan. Iltalehden lähestymistapa tuntuu jonkin verran kriittisemmältä, verrattuna kilpailijaansa. Jo otsikointi huokuu epäilevää ja vähättelevää sävyä. Iltalehti kirjoittaa presidentinvaalien lopulla kärkeä pitelevästä Zelenskyistä esimerkiksi seuraavin tavoin: ”Ukrainan presidentiksi nousemassa koomikko, joka tuskin pärjäisi ilman tv-sarjaansa – kampanja lähinnä sirkushuveja” (aineiston uutinen 37). Jo pelkkä otsikko paljastaa, että *Kansan palvelija* -sarjan nähdään kirjoittajan mukaan olevan pääsyy Zelenskyin menestykseen. Lisäksi kampanja leimataan pelleilyksi nimittämällä sitä sirkushuveiksi. Samainen uutinen viittaa Zelenskyin olevan ikään kuin viimeinen, mutta erittäin epäsuosiollinen oljenkorsi korruptioon

kyllästyneille ukrainalaisille: ”Ukrainalaiset ovat kyllästyneitä korrupioon ja haluavat muutosta, ja haluavat sitä hinnalla millä hyvänsä. he aikovat äänestää maansa johtoon poliittisesti kokemattoman näyttelijän ja koomikon Volodymyr Zelenskyin.”. (Aineiston uutinen 37.)

Vaalipäivään sijoittuva Iltalehden uutinen nimittää Zelenskyiä muun muassa koomikoksi ja tv-tähdeksi. Petro Poroshenkon vaalihäviöstä kerrottaessa tulevaa kuvataan seuraavasti: ”Tämä tarkoittaa, että maan johtoon näyttäisi astuvan poliittisesti kokematon tv-näyttelijä, jolla ei ole selkeää poliittista linjaa.” Toisaalta heti seuraavassa virkkeessä osoitetaan, että päätelmä on ainakin osittain tehty Zelenskyin itsensä BBC:n haastattelussa lausumista sanoista ”Ei lupauksia, ei pettymyksiä”. (Aineiston uutinen 38.) Iltalehden epäileväinen sävy jatkuu kuitenkin uutinen toisensa jälkeen. Huhtikuun 2019 lopulla tehdyssä uutisessa on haastateltu Ulkopoliittisen instituutin ohjelmajohtajaa, joten uutisen sisältö on paljolti hänen näkemystään. Jo uutisen ingressi kuuluu ”Ukrainan poliittisesti epäkypsä uusi presidentti tuskin kykenee poliittisiin muutoksiin. Valinta oli protestitempaus, arvioi asiantuntija”. (Aineiston uutinen 39.) Vaikka uutinen perustuukin siis lähinnä yhden asiantuntijan näkemykseen, ovat siinä käytetyt sanavalinnat selkeitä retorisia valintoja korostaa Zelenskyin kokemattomuutta. Uutisen mukaan hänen oletetaan jopa epäonnistuvan ja saavuttaneen voittonsa ainoastaan sillä verukkeella, että hän olisi ollut huonoista vaihtoehdoista vähiten huono.

Ilta-Sanomien ja Iltalehden vuoden 2019 uutisointi Zelenskyistä noudattaa keskenään paljolti samanlaista retoriikkaa. Ilta-Sanomien osoittautuu kahdesta iltapäivälehdessä aktiivisemmaksi uutisioijaksi ja kuvailee politiikassa tuoretta Zelenskyiä hieman lempeämmin, kuin kilpailijansa. Iltalehden aineistoon valikoidut uutiset jäävät määrällisesti lähes puoleen Ilta-Sanomien uutisten määrästä. Jo pelkät Iltalehden otsikot ovat Ilta-Sanomien otsikkoihin verrattuna selkeästi kriittisempiä. Siinä missä jo otsikkotasolla Ilta-Sanomien muistuttaa, että koomikkopresidentti on tullut yllättämään, Iltalehti epäilee Zelenskyin kykyä onnistua poliittisella missiollaan. Leipätekstien osalta iltapäivälehtien uutiset eivät kuitenkaan eroa erityisen merkittäväällä tavalla toisistaan, ne keskittyvät paljolti samoihin yleisiin vaalien tapahtumiin ja käyttävät jokseenkin samankaltaista kieltä puhuessaan Zelenskyistä. (Aineiston uutiset 1–56.)

3.2. Hetki ennen sotaa ja Zelenskyin tragedia

Volodymyr Zelenskyi joutui todellisen koetuksen eteen, noin kolme vuotta presidentin virkaan astumisensa jälkeen, 24. helmikuuta 2022, kun Venäjä aloitti laittoman ja laajamittaisen hyökkäyssodan Ukrainaan. Uutisointi ja keskustelu Venäjän mahdollisesta hyökkäyksestä oli käynyt kuumana jo alkuvuoden 2022. Hyökkäystä edeltävinä kuukausina Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi Ukrainan tilanteesta ja Zelenskyistä suhteessa siihen noudatti jokseenkin eriävää linjaa. Tämän tutkimuksen aineistoon valikoitumisen ehdot huomioiden Iltalehti ei julkaissut yhtäkään aineistoon soveltuvaa uutista vuoden 2022 alussa, ennen sodan syttymistä. Myös Ilta-Sanomien uutisointi tämän tutkimuksen aineiston kriteerit huomioiden on heikko.

Ilta-Sanomat julkaisi viisi päivää ennen sodan alkamista kirjoituksen ”Kommentti: Ukrainan Zelenskyin tragedia – komediasta murhenäytelmään”. Kirjoituksen ingressi kuuluu: ”Vaikeimmalla hetkellä presidentti Volodymyr Zelenskyi osoittaa suuruutta. Siitä voi tulla traagista suuruutta, kirjoittaa erikoistoimittaja Seppo Varjus.”. (Aineiston uutinen 10.) Uutisessa käytetään näyttämötaiteesta tuttua sanastoa kuvaamaan Ukrainan vaikeaa ja uhkaavaa tilannetta. Kirjoituksessa Ukrainan kansa on uhrina tragediaksi muuttuneessa komediassa, johon myös Zelenskyi on joutunut osalliseksi. Ukrainalaisten todellisuudesta on tullut ”kuin kauhufilmi”. Uutisen tyyli on hyvin tunteisiin vetoava ja Zelenskyiä kuvataan tilanteen edessä epätoivoiseksi, sillä tukea tilanteeseen ei tunnu heruvan riittävästi lännen puolelta. Kirjoitus laittaa myös mutkat hieman suoriksi ja toteaa muun muassa, että Zelenskyi olisi valittu Ukrainan presidentiksi ainoastaan, koska hän esitti maan presidenttiä *Kansan palvelija* -sarjassa. Lisäksi uutisessa nostetaan esiin Zelenskyiin itseensä kohdistuneita korruptiosyytöksiä. Kuitenkin kokonaisuutena kirjoituksen tyyli eroaa aivan huomattavasti samaisen iltapäivälehdessä kolmen vuoden takaisista kirjoituksista Zelenskyistä. Kirjoituksen lopussa todetaankin, että ”Viimeisten kuukausien aikana Zelenskyi on osoittanut selväpäisyyttä ja kylmähermoisuutta, johon lännen johtajat eivät ole kyenneet.”. (Aineiston uutinen 10.)

3.3. Sodan ensimmäinen kuukausi ja Sankari-Zelenskyi

Sodan ensimmäisenä päivänä Ilta-Sanomat julkaisee kommentin samalta kirjoittajalta, kuin viisi päivää aikaisemmin. Kirjoituksessa viitataan siihen, kuinka Eurooppa on tehnyt suuren arviointivirheen Venäjän suhteen ja kuinka Zelenskyi saa muun Ukrainan kanssa maksaa tästä virheestä nyt suuren hinnan. Kommentissa kirjoitetaan, kuinka ”—Zelenskyi heräsi

painajaiseen, jonka välttämiseksi oli tehnyt kaikkensa kuukausia.”. (Aineiston uutinen 11.) Kommentissa puhutaan myös ”lännen kuvitelmista”, eli viesti on selkeä: Eurooppa ja muu läntinen maailma ovat tehneet suuren virheen Venäjän suhteen, minkä vuoksi Zelenskyi joutuu nyt kantamaan sankarin viittaa. Kirjoitus loppuu virkkeisiin: ”Volodymyr Zelenskyi jää historiaan miehenä, joka ainakin yritti viime kuukausina ennen sotaa parhaansa. Samaan aikaan hän rauhoitti kansaansa ja yritti herättää lännen johtajia. Tehtävä osoittautui mahdottomaksi. Historia ei muista Zelenskyiä koomikkona. Se tulee muistamaan Ukrainan tragedian.”. (Aineiston uutinen 11.) Jo näin sodan ensimmäisenä päivänä, kirjoituksen viimeiset virkkeet sovittavat Zelenskyille sankarin viittaa, vaikka sitä ei suoraan kirjoituksessa sanoitetaakaan.

Sodan alkamisen jälkeen ensimmäinen Iltalehden Zelenskyiä kuvaava uutinen on pääkirjoitus, sodan viidentenä päivänä. Pääkirjoitus huokuu Zelenskyin ylistämistä. Zelenskyiä kuvataan rohkeaksi sekä periksiantamattomaksi ja hänen päätöstään jäädä Kiovaan ”—johtamaan kansansa sankarillista puolustustaistelua” pidetään ainoana oikeana ratkaisuna, vaikka tarjous maasta poistumiseen olisi ollut presidentille myös vaihtoehto. Uutisessa lainataankin Zelenskyin sodan ensimmäisiin päiviin sijoittuvaa kuuluisaa lausahdusta asiaan liittyen: ”En tarvitse kyytiä, vaan me tarvitsemme ammuksia – tämä on meidän kotimme, auttakaa meitä.”. Zelenskyiä verrataan vapaustaistelijana muun muassa Winston Churchilliin ja Risto Rytiin. (Aineiston uutinen 42.) Pääkirjoitus tekee selväksi, että kyseessä on historian kirjoihin jäävä presidentti, jonka strategisen viisauden ansiosta Ukrainalla voi olla edes jonkinlaiset mahdollisuudet selvittää painajaismaisesta tilanteesta.

Vaikka Iltalehti tekee sodan alettua osittaisen suunnan muutoksen uutisointinsa sävyssä, ei Zelenskyiä käsitellä uutisissa henkilönä samalla intensiteetillä kuin Ilta-Sanomat tekee. Sodan ensimmäisen kuukauden aikana Iltalehti käsittelee Zelenskyiä henkilönä ainoastaan kolmessa kirjoituksessa, joista ensimmäinen on edellä mainittu pääkirjoitus. Toinen Zelenskyiä käsittelevä uutinen kertoo Zelenskyin urahistoriasta tarkemmin keskittyen nimenomaan Zelenskyin osallistumiseen paikalliseen Tanssi Tähtien kanssa -televisio-ohjelmaan. Uutisessa viitataan sosiaalisessa mediassa viraaleiksi nousseisiin videoihin Zelenskyistä parketilla ja kerrotaan, kuinka kyseisen tuotantokauden voittaneen Zelenskyin tanssiliikkeet ovat hurmanneet sosiaalisen median käyttäjät. Uutinen osaa kertoa myös Zelenskyin taustasta lasten elokuvien ääninäyttelijänä. Myös hänen koulutustaustansa lainopin parissa mainitaan, mutta vain ohimennen. Uutisen pääsisältö keskittyy nimenomaan Zelenskyin viihdealan ansioihin ja otsikko kuuluukin: ”Ukrainan presidentti Volodymyr on myös TTK-voittaja ja tuttuja

animaatiohahmojen ääni – vanhat videot nousivat viraaleiksi”. Uutisen mukaan Zelenskyistä kuvatut vanhat videot ihastuttavat sosiaalisessa mediassa. Uutinen nimittää Ilta-Sanomienkin käsittelemää kommenttia kyydistä ja ammuksista ikoniseksi ja kuvaa Zelenskyiä vapauden symbolina sekä arvostettuna valtiomiehenä, joka on kerännyt sodan alettua paljon arvostusta sekä ymmärrystä osakseen. (Aineiston uutinen 43.) Iltalehden kolmas uutinen sodan ensimmäisen kuukauden aikana keskittyy esittelemään tarkemmin Zelenskyin taustajoukkoja ja sisäpiiriä. Myös tässä uutisessa Zelenskyiä kuvataan ”—vapauden symboliksi koko läntisessä maailmassa”. (Aineiston uutinen 44.)

Sen sijaan Ilta-Sanomien ehtii julkaisemaan jopa kahdeksan erillistä Zelenskyistä kertovaa kirjoitusta sodan ensimmäisen kuukauden aikana. Sodan ensimmäisenä päivänä julkaistun kommentin lisäksi eräs Ilta-Sanomien uutinen kertoo tarkemmin Zelenskyin sisukkaasta luonteesta lainaten hänen omista sosiaalisen median kanavissaan käyttämiään lausahduksia. Sama uutinen kuvaa häntä uhmakkaaksi ja kertoo kuinka Zelenskyiä ylistetään sankarina sosiaalisessa mediassa ympäri maailmaa. (Aineiston uutinen 12). Ilta-Sanomien uutisissa Zelenskyistä kuvataan myös sankari-Zelenskyinä, kansallissankarina, liki kansainvälisenä supersankarina (aineiston uutinen 13) ja vastarinnan keulakuvana (aineiston uutinen 14), jolla on yllään sädekehä. Suomalainen asiantuntija kommentoi, että Zelenskyin valinta jäädä Ukrainaan sodan alettua osoittaa suurta henkilökohtaista rohkeutta (aineiston uutinen 13). Useammassa Ilta-Sanomien uutisessa viitataan sosiaalisessa mediassa leviäviin videoihin Zelenskyistä ja niiden kommenttikenttiin. ”Kapteeni Ukraina” -nimistä otsikkoa kantava Ilta-Sanomien uutinen paneutuu Zelenskyin ja hänen vaimonsa Olena Zelenskyin yhteiseen historiaan. Uutisessa nostetaan esiin muun muassa sosiaalisen median sovellus TikTokissa kirjoitettuja kommentteja, joissa Zelenskyiä kutsutaan kuumaksi, intohimoiseksi ja huumorintajuiseksi, joka ”rakastaa lapsiaan – ja osaa vielä tanssia”. (Aineiston uutinen 15.)

Eräaseen Ilta-Sanomien uutiseen on puolestaan haastateltu suomalaista näyttelijää, Ville Haapasaloa, joka on näytellyt useammassa elokuvassa Zelenskyin kanssa. Haapasalo kuvaa Zelenskyiä muun muassa sanoin: ”Hän on ihmisenä ja kollegana fantastinen, sen verran tunnen häntä, että voin näin sanoa ja nyt hänestä on muovautunut eurooppalainen sankari.” (Aineiston uutinen 16.) Yksi Ilta-Sanomien uutinen kertoo Ylen valinnasta ottaa *Kansan palvelija* -sarja valikoimaansa (aineiston uutinen 17) ja lähes kuukausi sodan alkamisesta julkaistu uutinen on kommentti, jonka on kirjoittanut sama kirjoittaja, kun muutkin tämän tutkimuksen aineistoon kuuluvat Ilta-Sanomien kommentit (aineiston uutinen 18). Kirjoitus kuvaa Zelenskyiä tuttuun,

ylistävään tapaan esimerkiksi sanoilla puolustussodan sankari. Kirjoituksessa pohditaan kuitenkin Zelenskyin toiveita ja tavoitteita rauhasta, ja kuinka mahdollisia ne todellisuudessa ovat. (Aineiston uutinen 18.)

Näistä kahdeksasta Ilta-Sanomien uutisesta jopa viidessä käsitellään Zelenskyin viihdealan taustaa, vähintäänkin *Kansan palvelija* -sarjassa (aineiston uutiset 12, 14, 15, 16 & 17). Sen sijaan kolmessa sodan ensimmäisen kuukauden aikana julkaistussa Iltalehden kirjoituksessa yhdessäkään ei mainita *Kansan palvelija* -sarjaa, ei edes Zelenskyin viihdealan taustaa käsittelevässä uutisessa (aineiston uutiset 42–44). Iltalehteen verrattuna Ilta-Sanomilla näyttäytyy olevan erityinen kiinnostus Zelenskyin vankkaa viihdealan taustaa kohtaan, sillä Ilta-Sanomien käsittelee Zelenskyin viihdetusta selkeästi useammassa uutisessa, kuin kilpailijansa.

3.4. Vuoden 2022 käännekohta

Kuukauden sotimisen jälkeen, 24.3.2022 eteenpäin Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisointi jatkuu kevään ja kesän 2022 aikana paljolti samankaltaisena, kuin sodan ensimmäisenkin kuukauden aikana. Tuosta maaliskuun 24. päivästä vuoden 2022 loppuun Ilta-Sanomien julkaisee kahdeksan Zelenskyiä henkilönä kuvaavaa uutista, Iltalehti kolme (aineiston uutiset 19–26 & 45–47). Ilta-Sanomien uutiset rakentavat Zelenskyille selkeästi sankarin tarinaa ja hänestä kerrotaan kirjoituksissa kattavasti. Vielä maaliskuun 2022 puolella julkaistu uutinen kuvaa, kuinka ”Ukraina pesee Venäjän informaatio­sodassa”. Uutiseen on haastateltu asiantuntijaa, joka kuvaa Zelenskyiä sanoin ”aivan uskomaton äijä”. (Aineiston uutinen 19.)

Ilta-Sanomien kaksi huhtikuussa 2022 julkaistua artikkelia käsittelevät Zelenskyin puolisoa Olenaa (aineiston uutiset 20 & 21), jota esitellään uutisissa tarkemmin ja parin rakkaustarinaa ja ajatuksia sotatilanteesta kerrotaan Olenan näkökulmasta. Samassa kuussa julkaistaan Time-lehden tekemän haastattelun pohjalta kirjoitettu uutinen, jossa Zelenskyi kertoo sodan ensipäivistä (aineiston uutinen 22). Lisäksi kesän 2022 aikana Ilta-Sanomien julkaisee kommentin, aikaisemmatkin aiheita koskeneet kommentit kirjoittaneelta toimittajalta, otsikolla ”Kommentti: Zelenskyi haukkui Euroopan – aiheesta” (aineiston uutinen 23). Kesäkuussa 2022 Ilta-Sanomien tekee mahdollisesti tuohon mennessä laajimman uutisensa Zelenskyistä. Uutisen kattavuutta selittää juuri Zelenskyistä ilmestynyt elämäkerta *Volodymyr Zelenskyi. Sodan sankari*, johon uutisessa viitataan (Genté & Siohan 2022). Ilta-Sanomien, vuoden 2022,

viimeiset kaksi uutista ovat lehden pääkirjoitus, jossa Ukrainan kuvataan yllättäneen Venäjän ”housut kintuissa” (aineiston uutinen 26) sekä uutinen, jossa kerrotaan Zelenskyin vierailusta lapsuuden kotiinsa, Kryvyi Rihin kaupunkiin (aineiston uutinen 25).

Vuoden 2022 aikana, sodan ensimmäisen kuukauden jälkeen julkaistuista Iltalehden kolmesta uutisesta kaksi käsittelee Zelenskyin ulkonäköä. Kesäkuussa julkaistu uutinen kantaa otsikkoa ”105 päivää sotaa – näin presidentti Zelenskyin olemus on muuttunut sodan aikana”. Uutisen ingressi kuuluu: ”Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan 24. helmikuuta mediassa nähtiin kansaansa puolustava, inhimillinen presidentti. Nyt yli 100 päivää myöhemmin viesti on edelleen sama, mutta väsymys paistaa kasvoilta.”. Uutinen on itsessään lyhyt, mutta siinä on video havainnollistamassa Zelenskyin ulkoista muutosta kuluneiden kuukausien ajalta. (Aineiston uutinen 45.) Vielä saman vuoden joulukuussa julkaistun uutisen otsikko kuuluu ”Näin Zelenskyin ulkonäkö on muuttunut sodan myötä – puku on vaihtunut reisitaskuhousuihin”. Otsikko kuvaa uutisen sisältöä, joka keskittyy ruotimaan ennen kaikkea Zelenskyin asuvalintoja ja niissä tapahtunutta muutosta sodan alettua. (Aineiston uutinen 47.) Joulukuun lopulle 2022 sijoittuvassa Iltalehden uutisessa kerrotaan, kuinka Zelenskyi myöntää tienneensä Venäjän pian koittavasta hyökkäyksestä. Uutisen mukaan hän kertoo tehneensä tietoisin valinnan rauhoittamalla Ukrainan kansaa ja länttä, vaaliakseen kotimaansa puolustuskykyä sekä taloutta. (Aineiston uutinen 46.)

Sekä Ilta-Sanomien että Iltalehden valinnat kertoa Zelenskyistä laajasti, hänen poliittisen uransa ulkopuolisista asioista, kertovat pyrkimyksestä rakentaa Zelenskyille tietynlaista tarinaa suomalaisen yleisön edessä. Molemmat iltapäivälehdet kertovat Zelenskyistä tällaisia ei-poliittisia seikkoja ja taustoja. Kuitenkin vuoden 2022 uutisoinnissa suurin iltapäivälehtien keskinäinen linjaero näkyy Zelenskyin viihdetaustasta kirjoittamisessa, jota Ilta-Sanomien tekee huomattavasti enemmän kuin Iltalehti. Sen sijaan Iltalehti julkaisee jopa kaksi uutista koskien Zelenskyin sodan myötä muuttunutta ulkonäköä (aineiston uutiset 45 & 47). Molemmat iltapäivälehdet käyttävät hyvin voimakkaita ja ylistäviä sanavalintoja, joilla ei vain viitata Zelenskyin urhoollisuuteen, vaan häntä nimitetään useassa yhteydessä suoraan sanoen sankariksi. Molempien iltapäivälehtien uutisissa on siis havaittavissa selkeää henkilöitymistä, tarkemmin sanottuna privatisoitumista.

Kiinnostava käänne niin Ilta-Sanomien kuin Iltalehden uutisoinnissa tapahtuu kesän 2022 jälkeen. Ilta-Sanomien koko vuoden viimeinen, Zelenskyin sankarikuvaa rakentava uutinen

julkaistaan jo syyskuun puolella välissä (aineiston uutinen 26). Iltalehden erityisesti Zelenskyin ulkoiseen olemukseen keskittyvät uutiset sijoittuvat aivan vuoden 2022 viimeisille päiville (aineiston uutiset 46 & 47). Kuitenkin samanlainen, täysi hiljaisuus syksyn ajan, tällaisissa Zelenskyin sanakaritarinaa rakentavissa uutisissa toteutuu myös Iltalehden uutisoinnissa. Iltalehden viimeisin sankariaihetta koskeva uutinen ennen joulukuuta, julkaistaan jo kesäkuussa 2022 (aineiston uutinen 45).

Strategisesti syksy 2022 oli käännteentekevää aikaa Ukrainan sodan kannalta. Ukrainan toimissa suurin muutos, sodan aikaisempiin kuukausiin verrattuna, tapahtui nimenomaan strategisesti. Ukrainan puolustussodan käynti vaihtui aktiivisempaan rooliin, joka näkyi erityisesti Harkovan ja Hersonin alueilla. Strategisesti taitavaksi nimitetyn vastahyökkäyksensä ansiosta Ukraina valtasi alueitaan takaisin venäläisjoukoilta suhteellisen nopeaan tahtiin. (Nykänen & Vainio 2022, Nykänen 2022.) Tällä sodan tapahtumien käännteentekevällä muutoksella voidaan siis tulkita olevan merkittävä yhteys Zelenskyiä koskevaan uutisointiin. Sodan tapahtumien ja molemminpuolisten hyökkäysten kiihtyessä iltapäivälehtien uutisointi on todennäköisesti kohdentanut resurssinsa itse sodasta uutisointiin, minkä yhteydessä Zelenskyistä on toki uutisoitu, mutta vain sota-ajan johtajana. Tämä paljastaa mahdollisesti suomalaisten iltapäivälehtien jopa yllättävän varovaisuuden Zelenskyiin liittyvässä uutisoinnissa. Syksyn ja loppuvuoden 2022 aikana Zelenskyin ja Ukrainan rooli muuttuu ainoastaan itseään puolustavasta ja hyvin tarkkaan puolustussodan linjaa noudattavasta osapuolesta aktiiviseksi. Vaikka tuon ajan Ukrainan toimet saavat kiitosta läntisessä mediassa, myös Suomessa, niillä voi silti olla vaikutus Zelenskyiä ylitsevuotavasti ihaileviin uutiskirjoituksiin. Väitän, että sotatilanteen ollessa tavallista aktiivisempi ja arvaamattomampi myös Zelenskyin toimet ja ulostulot mediassa saavat mediatoimijat hieman varovaisiksi. Tällöin Zelenskyin sankaritarina jää hetkellisesti hyllylle, kunnes uutismediat toteavat jälleen sen kannattavuuden Ukrainan vastahyökkäyksen rauhoituttua.

3.5. Sota vuonna 2023 ja Zelenskyin kritisointi

Vuoden 2023 aikana sekä Ilta-Sanomien että Iltalehden Zelenskyiä koskeva uutisointi muuttuu. Vuoden alussa linja jatkuu pitkälti samanlaisena kuin edellisvuotena, mutta loppuvuotta kohti myös Zelenskyiin kohdistuva kritiikki kasvaa. Ilta-Sanomien julkaisee vuoden 2023 aikana yhteensä kahdeksan Zelenskyiä käsittelevää uutista, Iltalehti puolestaan kuusi. (Aineiston uutiset 27–36 & 48–56.) Suurin ero iltapäivälehtien alkuvuoden uutisoinnissa on siinä, että Ilta-

Sanomien ensimmäinen Zelenskyiä käsittelevä uutinen julkaistaan välittömästi vuoden ensimmäisenä päivänä (aineiston uutinen 27). Sen sijaan Iltalehden vuoden ensimmäinen uutinen julkaistaan vasta sodan ensimmäisenä vuosipäivänä, 24. helmikuuta (aineiston uutinen 48). Ilta-Sanomien vuoden ensimmäinen uutinen sisältää Zelenskyin uuden vuoden puheen sisällöt suomen kielelle käännettynä ja uutinen kuvaa puhetta väkeväksi (aineiston uutinen 27).

Vuoden 2023 toisessa uutisessa Ilta-Sanomien tarttuu Iltalehden muutaman kuukauden takaisten uutisten tavoin fyysisiin muutoksiin, joita Zelenskyin ulkonäössä on tapahtunut sodan myötä. Uutinen on otsikoitu seuraavalla tavalla: ”Kuvat näyttävät: Näin dramaattisesti vuosi sotaa muutti Volodymyr Zelenskyiä” ja sen ingressi kuuluu: ”Ennen sotaa Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi tunnettiin pilailevana ja kujeilevana miehenä. Sitä miestä ei enää ole. Sota tunnetusti vaikuttaa sotaa käyvän maan johtajaan rajusti, huomauttaa sotilaspsykologian dosentti.” (Aineiston uutinen 28.) Uutisessa Zelenskyin ulkoisia muutoksia käsitellään yksittäistä huomiota laajemmasta näkökulmasta, kun asiantuntijana uutiseen haastateltu sotilaspsykologi pureutuu syihin ulkoisten muutosten taustalla. Lisäksi sodan vuosipäivää edeltävälle viikolle sijoittuva uutinen käy läpi aivan sodan alkuvaiheita ja Zelenskyin historiaan jääneitä lausahduksia sekä tekoja sodan ensimmäisinä hetkinä. Yksi näistä on hänen omassa sosiaalisessa mediassaan julkaisema, puhelimen kameralla kuvattu video itsestään ja poliittisista taustajoukoistaan Kiovan keskustan kadulla. Videolla Zelenskyi halusi alleviivata ja todistaa Ukrainaan jäämistään sodan alettua. Lisäksi uutinen kommentoi muun muassa Zelenskyin kuuluisaksi nousutta kommenttia ”en minä tarvitse kyytiä, tarvitsen ammuksia” liittyen Yhdysvaltojen tarjoukseen maasta pakenemiseen. Uutisen mukaan viimeistään tuolloin Zelenskyistä on tullut ”sota-ajan sankarillinen ikoni” ja hän on noussut ”presidentiksi, joka ei paennut vihollisen edessä”. Uutinen kuvaa Zelenskyin taakkaa sota-ajan johtajana vaikeaksi ja vaikeasti ymmärrettäväksi. Uutiseen on haastateltu asiantuntijaa, joka arvioi Zelenskyiä sota-ajan johtajana ja valottaa aihetta suomalaisyleisölle Suomen sota-ajan johtajien kautta. (Aineiston uutinen 28.)

Ilta-Sanomien ja Iltalehden Ukrainan sodan vuosipäivälle sijoittuvat uutiset kulkevat otsikoilla ”Ukrainan presidenttipari on Venäjän ykköskohde – näin heidän vuotensa on edennyt” (Ilta-Sanomien) ja ”Zelenskyi murtui kyyneliin sodan vuosipäivänä” (Iltalehti) (aineiston uutiset 29 & 48). Ilta-Sanomien paneutuu sodan vuosipäivän uutisessaan jälleen Zelenskyin lähtökohtiin poliitikkona sekä hänen ensimmäiseen vuoteensa sota-ajan johtajana. Uutinen käsittelee aihetta Zelenskyin perheen kautta, erityisesti Ukrainan ensimmäinen nainen, Olena Zelenska on

uutisessa suuressa roolissa. (Aineiston uutinen 29.) Iltalehden uutinen on Ilta-Sanomien uutista huomattavasti suppeampi ja kertoo ainoastaan Zelenskyin puheesta sodan yksivuotistapahtumassa, mihin myös Zelenskyin kyynelehdintä uutisen otsikossa viittaa (aineiston uutinen 48). Molempien iltapäivälehtien valinnat käsitellä Zelenskyiä omista näkökulmistaan kertovat niiden pyrkimyksistä korostaa Zelenskyin niin sanottua pehmeää puolta. Ilta-Sanomien uutisessa muistutetaan, kuinka Zelenskyi on ennen kaikkea puoliso ja isä, mikä tekee hänestä hyvin samaistuttavan lukijoiden silmissä. Iltalehden uutisessa viitataan Zelenskyin liikuttumiseen vain yhdessä virkkeessä, mutta valinta nostaa kyynelehdintä otsikkoon kertoo myös Iltalehden pyrkimyksestä tehdä Zelenskyistä empatian tunnetta herättävä henkilö.

Molemmat iltapäivälehdet jatkavat Zelenskyistä uutisointia läpi kevään. Maaliskuulle sijoittuva Ilta-Sanomien uutinen tarjoaa paljastuksen ”sodan ikonisen videon” taustalta, suoraan Zelenskyin avustajalta. Hän kiittelee uutisessa erityisesti Suomea Ukrainalle annetusta tuesta. (Aineiston uutinen 30.) Toukokuussa 2023 Zelenskyi vierailee Suomessa, mikä kilvoittaa iltapäivälehdet uutisoimaan Zelenkyistä jälleen suhteessa Niinistöön, Suomeen ja suomalaisiin. Uutisissa viitataan suoraan, siihen kuinka ”sotahistoria voi olla yksi taustasy” Zelenskyin vierailulle Helsinkiin. Uutisessa kerrotaan ukrainalaisten tuntevan erityisen hyvin talvisodan historiaa, mutta vierailun pääsyyksi todetaan kuitenkin Ukrainan aseavun tarve. (Aineiston uutinen 31.) Vaikka tämän tutkimuksen aineisto keskittyykin nimenomaan kirjoitettuun sisältöön, mainittakoon Ilta-Sanomien uutisista myös yksi, otsikkoa lukuun ottamatta videomuodossa toteutettu uutinen, jossa suomalaiset kertovat terveisiään Zelenskyille ja ukrainalaisille. Terveisten sisältö on selkeän yksimielinen; haastatellut henkilöt kokevat suurta empatiaa ukrainalaisia kohtaan. (Aineiston uutinen 32.)

Iltalehti uutisoi Zelenskyin Suomen vierailusta siinä missä Ilta-Sanomatkin. Eräs Iltalehden uutinen korostaa, kuinka tarkkaan Zelenskyi valitsee vierailukohteensa, mikä tekee juuri kyseisestä Suomen vierailusta ainutlaatuisen (aineiston uutinen 49). Toinen Iltalehden, Zelenskyin Suomen vierailua koskeva uutinen pureutuu kehonkielen asiantuntijan kommenttien kautta Zelenskyin ja Niinistön, jälleen hyvin lämminhenkisiksi kuvattuihin väleihin. Näkemänsä perusteella asiantuntija kertoo Niinistön ja Zelenskyin välien olevan luottavaiset ja kuinka Niinistö ”taputtelee Zelenskyitä olkapäälle vähän veljellisesti tai isällisesti”. Hänen mukaansa tilaisuuden vakavuudesta huolimatta ilmapiiri vaikuttaa ”yllättävän rennolta” ja kaksikon nähdään jopa vitsailevan keskenään, hän epäileekin

sinunkauppojen olevan tehty. (Aineiston uutinen 50.) Keväälle 2023 sijoittuvassa, viimeisessä aineiston uutisessa Iltalehti haastattelee Zelenskyin neuvonantajaa, Mihailo Podolyakia, joka kertoo uutisessa Suomen ja Ukrainan yhteistyön merkityksellisyydestä. Uutisen otsikon jälkimmäinen osa kuuluu ”Tästä syystä Suomi on Ukrainalle tärkeä kumppani” ja uutisen sisältö onkin hyvin asiapainotteista ja vastaa sisällöltään hyvin suorasti otsikon sisältöä. Podolyak kommentoi paljolti Ukrainan nykytilanteeseen liittyviä teemoja, kuten Nato-jäsenyyttä. Hän myöntää kuitenkin historiallisen kontekstin olevan ”erityisen ilmeinen” siinä, miksi Ukraina kokee Suomen ymmärtävän maan tilannetta. (Aineiston uutinen 51.)

Kesän tultua uutisointi juuri Zelenskyä koskien rauhoittuu, mutta hän palaa otsikoihin jälleen syksyllä. Nyt uutisten sävy on muuttunut merkittävästi. Syyskuun alussa julkaistussa Ilta-Sanomien uutisessa Zelenskyin päätöstä erottaa maan puolustusministeri kuvataan rajuksi (aineiston uutinen 33). Toisessa Ilta-Sanomien uutisessa kerrotaan Zelenskyiin kohdistuneista ”rajuista syytöksistä”. Samaisessa uutisessa suomalainen asiantuntija kertoo myös Zelenskyin vähitellen tapahtuneen suosion laskun Ukrainassa olleen väistämätöntä, hänen mukaansa ”Zelenskyi ja hänen tiiminsä on luonut liioiteltuja odotuksia Ukrainan menestymiselle taistelukentällä”. (Aineiston uutinen 34.)

Iltalehden elokuussa 2023 julkaisema uutinen Zelenskyin kehonkielen muutoksista sodan aikana on kuitenkin pilkahdus entisestä. Muutosta kehonkielessä kuvataan myös rajuna. Asiantuntijan mukaan Zelenskyi on kerryttänyt sodan myötä itsevarmuutta, vaikkakin hänen ammattimaiset vuorovaikutustaitonsa ovat paistaneet läpi puheenvuoroista jo vuosien ajan. Asiantuntija kuvaa Zelenskyin ja Putinin kehonkieltä keskenään täysin toistensa vastakohtiksi. Asiantuntijan mukaan Zelenskyi huomioi kommunikoinnissaan muita ja hänen kehonkielensä ”jättää usein yleisöön lämpimän vaikutelman”. Sen sijaan Putinin kommunikointi on hyvin tasaista, eikä hän muun muassa paljasta tunteitaan näkyvästi tai hymyile juuri koskaan. Asiantuntija pohtii uutisen lopussa, johtuuko Zelenskyin vahva ilmaisukyky hänen näyttelijätaustastaan, vai onko se luontaista ja toiminut alkujaan kimmokkeena näyttelijän uralle. Asiantuntija päättelee Zelenskyin reaktioiden vaikuttavan vilpittömiltä, hän kuitenkin toteaa Zelenskyin korostavan reaktioita tarvittaessa elein. (Aineiston uutinen 52).

Elokuussa 2023 julkaistua kehonkieleen liittyvää uutista lukuun ottamatta, sekä Ilta-Sanomien että Iltalehden uutisten sävy on merkittävästi aikaisempaa kriittisempi. Ilta-Sanomien jo aikaisemmista uutisista tutun toimittajan kirjoittama kommentti kulkee otsikolla ”Kommentti:

Zelenskyi törmäsi välinpitämättömyyden seinään – sankarista tuli pelinappula”. Otsikolla viitataan Yhdysvaltojen päätökseen viivyttää maan tarjoamaa taloudellista tukea Ukrainalle. Kirjoituksessa kuvataan, kuinka Zelenskyin saama vastaanotto Yhdysvaltojen kongressissa eroaa aikaisempaan vierailuun, eikä häntä enää oteta avosylin vastaan kaikkien yhteisenä sankarina. (Aineiston uutinen 35.).

Iltalehti uutisoi lokakuussa, kuinka Ukrainan johdosta kantautuu soraääniä, joiden mukaan muun muassa presidentin entinen avustaja, Oleksi Arestovytši ”haluaa Ukrainan Zelenskyin vaihtoon”. Uutinen perustuu hänen kommentteihinsa. (Aineiston uutinen 53.). Iltalehden toisessa lokakuussa julkaisemassa uutisessa kerrotaan, kuinka Zelenskyi kokee ”tulleensa läntisten liittolaistensa pettämäksi”. Samaisessa uutisessa mainitaan myös Zelenskyin avustajien mielipiteistä, joiden mukaan Zelenskyin ”itsepäisyys on hankaloittanut hänen tiiminsä pyrkimyksiä keksiä uusi strategia”. (Aineiston uutinen 54.). Iltalehden vuoden 2023 viimeisessä, lokakuussa julkaistussa Zelenskyiä koskevassa uutisessa ruoditaan edellä mainitun uutisen esittelemiä kriittisiä kommentteja, jotka ovat tulleet julkisuuteen alkujaan Times-lehden tekemän uutisen kautta. Iltalehden uutiseen haastateltu asiantuntija kuvaa avustajien antamia kommentteja yllättäviksi ja kovasanaisiksi. Hän näkee kommenteista syntyvän negatiivisen vaikutuksen, jossa Ukraina joutuu entistä riskialttiimpaan asemaan. (Aineiston uutinen 55.).

Aineiston viimeinen uutinen on Ilta-Sanomien joulukuuhun 2023 sijoittuva uutinen, joka kantaa otsikkoa ”Zelenskyiltä harvinainen lausunto perheensä arjesta – ylisti vaimoan”. Siinä kerrotaan Zelenskyin pitämästä tiedotustilaisuudesta ja palataan sen kautta jälleen Zelenskyin rooliin isänä ja aviomiehenä. Uutisen sisältö koostuu paljolti Zelenskyin omista kommenteista tiedotustilaisuudessa, mikä selittää uutisen sisältöä. Muiden loppuvuodesta julkaistujen iltapäivälehtien uutisten tavoin, tässä uutisessa ei ole ollenkaan kritiikkiä. Uutinen lähestyy aihetta neutraalisti eikä sisällä liioittelevia ilmaisuja suuntaan tai toiseen. Ainoastaan otsikkoon kirjoitettu ”ylisti vaimoan” muistuttaa Zelenskyin roolista puolisona ja perheenisänä. Yleisesti ottaen, vuoden 2023 aikana on kuitenkin havaittavissa selkeä muutos iltapäivälehtien uutisoinnissa. Ukrainan sodan taisteluiden jumiutunut tilanne alkaa heijastua Zelenskyiin. Hänen lupauksiaan, toiveitaan ja retoriikkaansa aletaan käsitellä entistä tarkemman linssin läpi.

4 Johtopäätökset

Tämä tutkimus osoittaa, että Ilta-Sanomat ja Iltalehti ovat rakentaneet johdonmukaisesti sankarikuvaa Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyistä, vuonna 2022 alkaneesta Ukrainan sodasta lähtien. Ennen vuotta 2022 ja sen jälkeen iltapäivälehtien uutiset ovat rakentaneet kuitenkin hieman erilaista narratiivia Zelenskyin ympärille.

Ilta-Sanomat toimii Iltalehteen verrattuna aktiivisempänä uutistoimijana, aina vuodesta 2019 vuoden 2023 loppuun saakka. Ilta-Sanomien tapa uutisoida Zelenskyistä on myös jokseenkin toiveikkaampi, monisanaisempi ja ennakkoluulottomampi kilpailijaansa verrattuna. Iltalehden uutisten sävy on paikoin kriittistä ja suppeaa. Molempien iltapäivälehtien uutisoinnissa on havaittavissa selkeä kehityksen kaari. Vuonna 2019 ja ylipäätään ennen sotaa, Zelenskyi näyttäytyy lehtien uutisissa ennen kaikkea koomikko-etuliitteen kanssa ja hänestä myös kirjoitetaan sen mukaisesti. Sodan alettua helmikuussa 2022 Zelenskyistä leivotaan välittömästi sota-ajan sankari Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisoinnissa. Kuitenkin Ukrainan sodan jatkuessa ja sotatilanteen muuttuessa asemasodaksi Zelenskyistä aletaan uutisoida myös kriittisempään sävyyn.

Molempien iltapäivälehtien kohdalla tapahtuu selkeää politiikan henkilöitymistä, kun Zelenskyiä käsitellään useaan otteeseen hänen yksityiselämänsä asioiden kautta. Hänet esitetään poliittisen johtajuutensa lisäksi useasti isänä ja aviomiehenä. Lisäksi hänen luonteenpiirteisiinsä, ulkonäköönsä ja politiikan ulkopuoliseen työhistoriaan paneudutaan moneen otteeseen iltapäivälehtien uutisoinnissa. Ennen kaikkea henkilöityminen ilmenee siis tässä tapauksessa privatisoitumisena.

Zelenskyin poliittisen uran poikkeuksellinen lähtökohta tekee hänestä erityislaatuisen poliitikkona. Tämä tekee hänestä myös hyvin mediaseksikkään uutiskohteen iltapäivälehdille. Zelenskyi asettuu julkisuuden henkilön kuvauksen alle, sillä hän on erityisesti poliitikon uransa aikana, mutta myös ennen sitä tullut tunnetuksi nimenomaan tekemästään työstä. Henkilöitymisen myötä Ilta-Sanomien ja Iltalehden uutisoinnissa tapahtuu myös julkkistumista, kun ne käsittelevät Zelenskyiä uutisissaan useaan otteeseen julkkiksen tavoin. Journalismin populaarikulttuuristumisen voi siis havaita kyseisten iltapäivälehtien uutisoinnissa, kun poliittista johtajaa koskevissa uutisissa uutisaiheina toimivat moneen otteeseen ei-poliittiset sisällöt. On kuitenkin huomionarvoista, että myös Zelenskyiä koskevat

ei-poliittisia aiheita sisältävät uutiset rakentavat kaikki hänen poliittista imagoaan. Ukrainan ollessa hyökkäyssodan kohteena, liittyy jokaiseen Zelenskyiä koskevaan uutiseen jonkinlainen poliittinen lataus ja tarkoitusperä.

Vaikka tutkimuksen aineistoon valikoituneet uutiset keskittyvät juuri Zelenskyiin, eivät ne luo merkityksiä ainoastaan yhdestä henkilöstä, vaan kiinnittyvät laajemmin poliittisiin asenteisiin ja historiallisten tapahtumien kaanoniin. Kun tarkastellaan Ilta-Sanomien ja Iltalehden käyttämää retoriikkaa Volodymyr Zelenskyiä koskevissa uutisissa, ei voida olla huomioimatta Venäjä-yhteyttä. Suomalaisten iltapäivälehtien tapa kuvata Zelenskyiä kertoo välillisesti lehtien ja näin ollen myös suomalaisten asenteista Venäjää ja maan presidenttiä, Vladimir Putinia kohtaan. Vaikka tämän tutkimuksen aineiston uutiset eivät siis suoranaisesti käsitellekään Putinia, on niillä väistämätön yhteys häneen ja Venäjään.

Ilta-Sanomat ja Iltalehti hyödyntävät Zelenskyistä uutisoidessaan Suomen ja Venäjän pitkää ja paikoin myös sotaisaa historiaa. Suomalaisten lukijoiden tunteisiin vedotaan koko kansan rakastaman, tuon aikaisen tasavallan presidentin Sauli Niinistön kautta. Hänen ja Zelenskyin välien kuvaaminen erityisen hyvinä ja ystävällisinä toimii yhtenä iltapäivälehtien olennaisena retorisenä keinona, Zelenskyin poliittisen imagon rakentamisessa suomalaisyleisön edessä. Ilta-Sanomien ja Iltalehden Zelenskyiä koskeva uutisointi kertoo siis laajemmasta poliittisesta ilmapiiristä ja suhtautumisesta Venäjään.

Iltapäivälehtien retorisilla keinoilla pyritään vaikuttamaan juuri suomalaisen lukijakunnan asenteisiin Zelenskyiä kohtaan. Suomalaisten toivotaan asettuvan ukrainalaisten tueksi ja tätä kollektiivisen empatian tunnetta rakennetaan Suomen ja Ukrainan jokseenkin yhtenevän historian ja nykyisyyden kautta. Erilaisista uutisoinnin vaiheista huolimatta sekä Ilta-Sanomat että Iltalehti luovat Zelenskyistä sankarillista, charmikasta, suoraselkäistä ja sinnikästä kuvaa, vaikka iltapäivälehtien tyyliä käsitellä Zelenskyiä hieman poikkeavatkin toisistaan.

LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Genté, Régis & Siohan, Stéphane 2022. *Volodymyr Zelenskyi. Sodan sankari*. Suomentaneet Jorma Penttinen ja Susanna Tuomi-Giddings. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava. (*Volodymyr Zelensky – Dans la tète d'un héros* 2022)

Isotalus, Pekka 2017. *Mediapoliitikko*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Karvonen, Erkki 2008. ”Poliitikot julkkiksina. Huomioita viihteellistyvästä poliitikkojulkisuudesta”. *Media & viestintä* 2008–12, Vol. 31. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/63002> (19.5.2025).

Kivioja, Pasi 2018. *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa. Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallin uusi asento*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Ruuskanen, Sauli 2010. *Kuolema iltapäivällä. Postmoderni subjekti ja reaalinen iltapäiväjournalismissa*. Tampere: Tampere University Press.

Sparks, Colin & Tulloch, John 2000. *Tabloid Tales. Global Debates over Media Standards*. Toim Colin Sparks & John Tulloch. Lanham, Md: Rowman & Littlefield.

Turner, Graeme 2004. *Understandig Celebrity*. London: Sage.

Van Aelst, Peter, Sheafer, Tamir & Stanyer, Jmaes 2012. ”The Personalization of Mediated Political Communication: A Review of Concepts, Operationalizations and Key Findigs”. *Journalism* 2012–2, Vol. 13203–220. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1177/1464884911427802> (17.5.2025).

INTERNET-LÄHTEET

Iltalehti.fi: Iltalehden tarina. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/info/iltalehdentarina> (20.3.2024).

Martin-Pavitt, Ross 2022. Ukrainian president Zelensky wins Dancing With the Stars 2006”. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/tv/culture/ukraine-president-zelensky-dancing-2006-b2025949.html> (20.3.2024).

Müller, Jenni 2022. Uutisarvostukset 2022. *Yle News Lab*. <https://drive.google.com/file/d/1KmvghwohJViO5PkSD730VF-F-H6W9YgnZ/view> (27.10.2023).

Nikkilä-Kiipula, Eeva 2024. 10 vuotta sitten käynnistyi tapahtumaketju, joka muutti Ukrainan. *Iltä-Sanomat*. <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000010242549.html> (10.5.2024).

Nykänen, Marikki 2022. Ukrainan ovela harhautus oli täysosuma, joka sai venäläiset pakenemaan ”kiireesti” – tämä vastahyökkäyksestä tiedetään. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/003ca70e-ac66-4951-8eca-2aa4e80ddcb3> (10.5.2025).

Nykänen, Marikki & Vainio, Olli 2022. Ukrainan sota, päivä 200: Ukrainan vastahyökkäys romutti Venäjän rintaman Harkovan alueella, sotilaat pakenivat ”kiireisesti”. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2f01f045-0f04-41e7-b766-dc4531bc92a3> (10.5.2025).

Ortamo, Simo 2018. Venäjä osoitti kymmenen vuotta sitten, että se on valmis sotimaan naapurimaissa – Georgian sota opetti nämä viisi asiaa. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-10334299> (29.3.2024).

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Retorinen analyysi. *KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_5.html (17.4.2025).

Timonen, Jenny 2022. Sytytyslanka alkoi palaa Ukrainassa vuonna 2014, kun Venäjä miehitti Krimin niemimaan – Ulkolinja-dokumentit valottavat Ukrainan sodan taustoja. *Yle*. <https://yle.fi/a/20-10002310> (20.5.2024).

Traynor, Ian 2009. Georgian president Mikheil Saakashvili blamed for starting Russian war. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2009/sep/30/georgia-attacks-unjustifiable-eu> (29.3.2024).

Unhcr.org: Global Trends Report 2022. *The UN Refugee Agency*. <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2022> (29.3.2024).

Vuori, Jaana 2021. Retoriikan analyysi. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehukset/retoriikan-analyysi/> (17.4.2025).

Zelenskyi, Volodymyr 2015. *Kansan palvelija*. Kyiv: Kvartal 95 Studio.

Zimbardo, Philip 2011. What Makes a Hero?. *Greater Good Magazine*. https://greatergood.berkeley.edu/article/item/what_makes_a_hero (20.3.2024).

Liitteet

Aineiston uutinen 1: ”Kommentti: Uusi Ukrainan presidentti ei ole pelkkä vitsi – vaikka onkin koomikko” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006080096.html>

Aineiston uutinen 2: ”Putin allekirjoitti säädöksen, jolla tietyt ukrainalaiset voivat saada nopeutetusti Venäjän kansalaisuuden” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006090411.html>

Aineiston uutinen 3: ”Ukrainan presidentti hajotti ensitöikseen maan parlamentin” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006111948.html>

Aineiston uutinen 4: ”Pääkirjoitus: Komiikkaa, rokkia ja muutosta Ukrainassa” <https://www.is.fi/paakirjoitus/art-2000006181571.html>

Aineiston uutinen 5: ”Sauli Niinistö tapaa Ukrainan presidentiksi nousseen koomikon Kiovassa” <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006235766.html>

Aineiston uutinen 6: ”Kommentti: Koomikko voitti Putinilta yhden erän, mutta uhkaa hävitä pelin – olisiko tästä oppia Niinistöllekin?” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006235997.html>

Aineiston uutinen 7: ”Kommentti: Ukrainan koomikkopresidentti teki vaikutuksen suomalaisiin – Niinistön Lennu-virne puhui puolestaan” <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006237134.html>

Aineiston uutinen 8: ”Niinistö luonnehti Ukrainan koomikkopresidenttiä: ”Hyvin eläväinen, mutta asiallinen kaveri” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006238152.html>

Aineiston uutinen 9: ”Ukrainan presidentti piti ’maailman pisimmän tiedotustilaisuuden’ ” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006268858.html>

Aineiston uutinen 10: ”Kommentti: Ukrainan Zelenskyin tragedia – komediasta murhenäytelmään” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008627832.html>

Aineiston uutinen 11: ”Kommentti: Zelenskyitä ei kuunneltu – nyt kärsii koko Eurooppa” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008638229.html>

Aineiston uutinen 12: ”Taistelu käydään täällä, minä tarvitsen ammuksia, en kyytiä” – Tällainen on Ukrainan uhmakas presidentti, joka on noussut maailmalla sankariksi” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008645478.html>

Aineiston uutinen 13: ”Asiantuntijalta karu skenaario ”sankari-Zelenskyin” kohtalosta venäläisten kynissä: ”Valtaustaisteluiden aikana käy niin” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008649133.html>

Aineiston uutinen 14: ”Tiesitkö? Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyillä on yllättävä tausta – video parkettien partaveitsestä levisi viraaliksi”

<https://www.is.fi/viihde/art-2000008650055.html>

Aineiston uutinen 15: ”Kapteeni Ukraina” <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008650670.html>

Aineiston uutinen 16: ”Ville Haapasalo on näytellyt useassa elokuvassa Ukrainan presidentin Volodymyr Zelenskyin kanssa – HS: näin Haapasalo kuvailee kollegaansa”

<https://www.is.fi/viihde/art-2000008678786.html>

Aineiston uutinen 17: ”Yle näyttää Ukrainan presidentin Volodymyr Zelenskyin tähdittämän tv-sarjan” <https://www.is.fi/viihde/art-2000008684487.html>

Aineiston uutinen 18: ”Kommentti: Ukrainan Zelenskyin visio rauhasta on jalo – mutta onko se mahdollinen?” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008700963.html>

Aineiston uutinen 19: ”Ukraina pesee Venäjän informaationsodassa – asiantuntija nostaa esiin Zelenskyin hienon oivalluksen: ’Aivan uskomaton äijä’ ”

<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008710330.html>

Aineiston uutinen 20: ”Koko maailma tuntee nyt Ukrainan presidentin puolison Olena Zelenskan – tällainen on hänen tarinansa” [https://www.is.fi/ulkomaat/art-](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008720420.html)

[2000008720420.html](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008720420.html)

Aineiston uutinen 21: ”Olena Zelenska näki puolisonsa viimeistä kertaa puku päällä sinä yönä, kun sota syttyi – sen jälkeen kaikki muuttui” [https://www.is.fi/ulkomaat/art-](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008742842.html)

[2000008742842.html](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008742842.html)

Aineiston uutinen 22: ”Time: Zelenskyi kertoo sodan ensihetkestä – vartijat toivat presidentille rynnäkkökiväärin, kun Venäjän laskuvarjojoukot hyökkäsivät”

<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008781634.html>

Aineiston uutinen 23: ”Kommentti: Zelenskyi haukkui Euroopan – aiheesta”

<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008843235.html>

Aineiston uutinen 24: ”Tällainen on presidentti Zelenskyin uskomaton tie tv-koomikosta Ukrainan sotajohtajaksi” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008872115.html>

Aineiston uutinen 25: ”IS vieraili Zelenskyin lapsuudenmaisemissa – oliko presidentin isä Venäjän kohde?” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009047784.html>

Aineiston uutinen 26: ”Pääkirjoitus: Ukraina yllätti Venäjän housut kintuissa – nähdäänkö toivottu käännekohta, joka ajaa Putinin nurkkaan?”

<https://www.is.fi/paakirjoitus/art-2000009062688.html>

Aineiston uutinen 27: ”Zelenskyi toivoo vuodelta 2023 eniten yhtä asiaa – tällainen oli Ukrainan presidentin väkevä uudenvuoden puhe” [https://www.is.fi/ulkomaat/art-](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009301250.html)

[2000009301250.html](https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009301250.html)

Aineiston uutinen 28: ”Kuvat näyttävät: Näin dramaattisesti vuosi sotaa muutti Volodymyr Zelenskyiä” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009375475.html>

Aineiston uutinen 29: ”Ukrainan presidenttipari on Venäjän ykköskohde – näin heidän vuotensa on edennyt” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009411372.html>

Aineiston uutinen 30: ”Zelenskyin luotettu neuvonantaja paljastaa IS:lle sodan ikonisen videon taustat” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000009424319.html>

Aineiston uutinen 31: ”Asiantuntija: Talvisota voi olla yksi syy Zelenskyin Suomen-vierailulle”

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009558642.html>

Aineiston uutinen 32: ”Video: Tällaisia terveisiä suomalaiset lähettävät Zelenskyille”

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009559801.html>

Aineiston uutinen 33: ”Pääkirjoitus: Zelenskyin raju päätös – korruptio kurittaa Ukrainan puolustussotaa” <https://www.is.fi/paakirjoitus/art-2000009831145.html>

Aineiston uutinen 34: ”Rajuja syytöksiä Zelenskyitä kohtaan – näin suomalaisasiantuntija kommentoi” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000010037358.html>

Aineiston uutinen 35: ”Kommentti: Zelenskyi törmäsi välinpitämättömyyden seinään – sankarista tuli pelinappula” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000010054203.html>

Aineiston uutinen 36: ”Zelenskyiltä harvinainen lausunto perheensä arjesta – ylisti vaimoaan” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000010070365.html>

Aineiston uutinen 37: ”Ukrainan presidentiksi nousemassa koomikko, joka tuskin pärjäisi ilman tv-sarjaansa – kampanja lähinnä sirkushuveja”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/52736f75-baaa-40cd-8328-ae6ebc7bb844>

Aineiston uutinen 38: ”Ovensuukyselyjen perusteella Ukrainan uudeksi presidentiksi nousee äänivyöryllä koomikko Volodimir Zelenskii” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/4e0d7312-bc52-46a9-a342-2a530fa80980>

Aineiston uutinen 39: ”Umpikorruptoituneen Ukrainan uusi koomikkopresidentti tuskin kykenee muutoksiin – yksi Venäjän toimi voi suistaa maan kriisiin: ”Moskova yrittää käyttää hyväksi” ” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/d3fef72f-7455-4dfa-8aee-5b5a165f5702>

Aineiston uutinen 40: ”Koomikko Zelensky nousee Ukrainan presidentiksi – haluaa käynnistää Itä-Ukrainan rauhanneuvottelut uudelleen”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2775ab8f-129c-4e74-987b-d2eb9ad33772>

Aineiston uutinen 41: ”IL paikalla: Vain kaasuputki varjosti Niinistön ja Ukrainan presidentin kehumistuokiota”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/e94f69ef-2378-4cf7-8011-e70540c6b44e>

Aineiston uutinen 42: ”Pääkirjoitus: Rautaiset sukukalleudet kertovat rohkeudesta, mutta Zelenskyin suurin ansio on strateginen viisaus”

<https://www.iltalehti.fi/paakirjoitus/a/bd7104dd-7f08-46ed-a966-807dff0e67c9>

Aineiston uutinen 43: ”Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi on myös TTK-voittaja ja tuttuja animaatiohahmojen ääni – vanhat videot nousivat viraaleiksi”

<https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/46145490-b712-402e-a60b-d0565beb2cde>

Aineiston uutinen 44: ”Ukrainan presidentin sisäpiiri koostuu kavereista ja yhdestä oligarkista – ja kaikki uhmaavat Venäjää” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/b7802a06-4846-40d7-ac45-7133c57c8d62>

Aineiston uutinen 45: ”105 päivää sotaa – näin presidentti Zelenskyin olemus on muuttunut sodan aikana” <https://www.iltalehti.fi/iltvuutiset/a/f752596b-f7af-4ebc-b4d3-bacf01d107bf>

Aineiston uutinen 46: ”Ukrainan Zelenskyi kantoi synkkää salaisuutta kuukausia ennen Putinin raakaa isku” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/d5ad007e-bdc4-4a3d-85f5-95799d2cd5bb>

Aineiston uutinen 47: ”Näin Zelenskyin ulkonäkö on muuttunut sodan myötä – puku on vaihtunut reisitaskuhousuihin”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/cd8d68f6-7341-4937-8e3e-07dae5f9bb1a>

Aineiston uutinen 48: ”Zelenskyi murtui kyyneliin sodan vuosipäivänä”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/914a0ffa-dd21-4793-8db5-df7df031200d>

Aineiston uutinen 49: ”Zelenskyin Suomen-vierailu on todella erityinen: Presidentti on poistunut sodan aikana Ukrainasta vain kolmesti”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/9490d871-266e-4892-8652-8d0c03f0e388>

Aineiston uutinen 50: ”Niinistö taputteli Zelenskyitä olkapäälle – Kehonkielen asiantuntija kertoo, mistä se johtuu” <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/334bdc8d-90aa-4179-a12f-04820d786c90>

Aineiston uutinen 51: ”IL:n erikoishaastattelussa Zelenskyin neuvonantaja – Tästä syystä Suomi on Ukrainalle tärkeä kumppani”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/01c190b8-285e-4d6c-8aea-2b99268dd07e>

Aineiston uutinen 52: ”Asiantuntija perkasi Zelenskyin kehonkielen koko sodan ajalta – Raju muutos näkyy” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/b3deb3e3-7ac3-4ce7-8930-33b446996c29>

Aineiston uutinen 53: ”Entinen avustaja haluaa Ukrainan Zelenskyin vaihtoon: ”Tämä johtaa tuhoon”” <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/e444fa0d-5544-4994-9444-5dd9cdd9add9>

Aineiston uutinen 54: ”Lähipiiri huolestui Zelenskyistä – ”Hän pettää itseään”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/fdda94be-d308-4461-8d64-fb560ddf888f>

Aineiston uutinen 55: ”Ukrainasta kantautuu nyt puheita, jotka voivat riskeerata kaiken”

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/27d360bd-266a-4ed6-9b24-89d7cc7b030e>